

ТРИЗЕННИК - REVUE HEBDOMADAIRE UKRAINIENNE - TRIDENŢ

Число 6 (364) рік вид. IX. 5 лютого 1933 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 5 лютого 1933 р.

Тільки замерз Дністро і, як і треба було передбачати, знову покотилися біженецькі хвилі з совітської України до Румунії.

Хто тільки може — всі тікають од нелюдського совітського режиму на Україні.

Ми не раз уже містили відозви Українського Громадсько-Допомогового Комітету в Румунії, який цілий час звертається до всіх українців із закликом до помочі для тих нових наших біженців, яким пощастило вирватися з-під страшного пановання московських большевиків.

В цьому числі містимо нову таку відозву згаданого Комітету і звертаємося з гарячим закликом до всього українського громадянства — як на еміграції, так і на українських землях — організувати скрізь сталі комітети для влаштування нових біженців і допомоги їм.

Лише спільними нашими зусиллями зможемо допомогти їм, і лише спільними нашими зусиллями багатьох з них зможемо врятувати від смерти, яка чекає на них в льохах большевицької чеки, коли за браком засобів на утримання нових біженців і за браком роботи для них — передано їх буде румунською владою назад до того пекла, з якого вони допіру вирвалися, тако-ж ризикуючи своїм життям.

Віримо, що всі українські організації проявлять власну ініціативу для засновання скрізь таких комітетів допомоги тим, які збільшують тепер наші емігрантські ряди, але які знаходяться в невимовно гіршому становищі, як старі емігранти.

Гергард Гавптман і Україна

Весь минулий рік відбувалися по цілій Німеччині святкування 70-тиліття Гергарта Гавптмана.

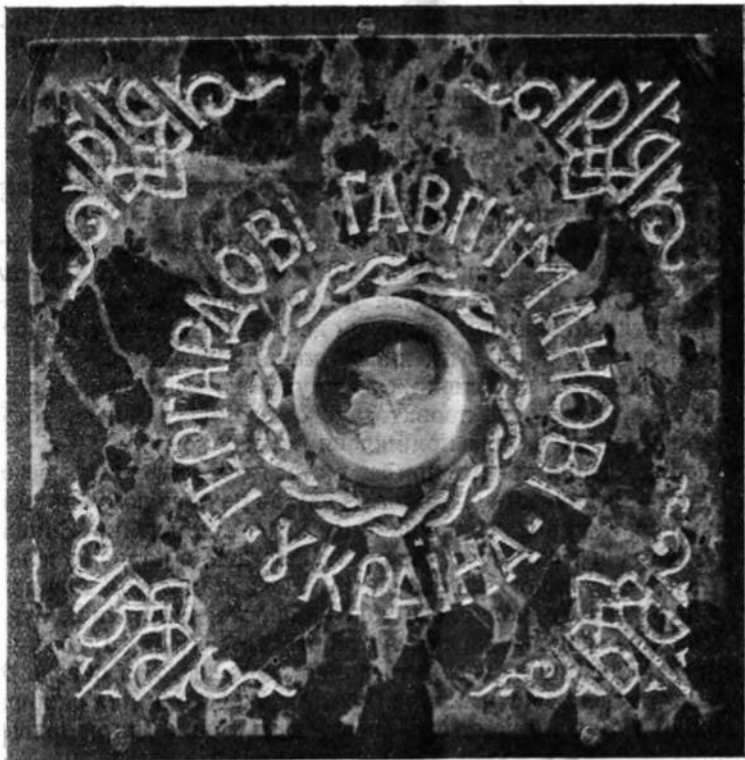
День його уродин був святом цілого німецького народу. Президент держави, парламент, правительство, партії, університети та школи, всі зложили йому поклін, йому і його ділові. Німецький нарід вже за життя поставив його у той ряд своїх велетнів думки і слова, що Гете та Шілер, для нього Гавптман стався символом-репрезентантом творчого духа власного народу. Тому безліччу академій, розправ та маніфестацій по всіх усюдах звеличено Гавптмана, щаслива доля дала йому відчуті вдячність і теплу симпатію цілої нації.

Спадщина, яку лишає Гавптман німецькій літературі, вже тепер представляється монументально. Він творив і боровся на чолі передової генерації, пережив і перемучився з генерацією сітової війни, і тепер ось вже третя генерація прислухається до його слів. Дав він за той час довгий ряд романів, новель, оповідань, але не повістьяр-Гавптман завоював собі душу земляків та других народів; ні, це драматург-Гавптман, що побідив. І справді: його драматичний дорібок великий: 34 драми! У них схопив він увесь наш людський світ, і той великий, і той маленький... В його хоровах зустрічаємо і королів, і жебраків, і героїв, і жуликів, і пророків, і балакунів, і ситих, і голодних, і красу й гидоту обох людських статів та цілого нашого життя.

Своїми драмами Гергард Гавптман і нам близький і рідний. Ряд його драматичних творів перекладено на українську мову і вплинув чимало на нашу літературу. Згадаймо тут його соціяльну драму «Ткачі», перекладану М. Павликом ще 1898 року, його «Ганусю» (р. 1899), «Візника Геншеля» (р. 1900), перекладені А. Крушельницьким; далі Б. Грінченко переклав «Візника Геншеля» (р. 1908), «Перед сходом сонця» (р. 1908); Ф. Федорців переклав «Перед сходом сонця» (р. 1912), а М. Голубець «Затоплений дзвін» (р. 1915); 1930 року видало Державне Видавництво окупованої України ще й вибрані твори Гергарта Гавптмана під редакцією і з передмовою С. Родзевича в перекладі О. Бублика «Перед сходом сонця», «Ткачі», «Боброва шуба», «Червоний півень», «Візник Геншель». Дані ці завдячуємо п. ред. М. Рудницькому. Як бачимо, що-до перекладів на українську мову, то Гавптман стоїть на першому місці з німецьких письменників. Тому й не диво, що він лишив глибокий слід в нашій літературі, передовсім своїм впливом на Лесю Українку.

* * *

Коли споминаю 70-ліття цього великого письменника, приходиться мені згадати і небіжчика нашого Головного Отамана Симона Петлюру та мою гостину у Гергарта Гавптмана десять літ тому. Мало опрацьованою сторінкою многогранного таланту небіжчика, це — Петлюра,

Дар України Г. Гавтманові

як літературний критик. С. Петлюра кохався в літературі, він любив слово, цинив глибоку думку, відчував красу і мелодію мови. Він мав дар живого слова і дар пера.

Тому не здивувало мене, коли в році 1922 доручив мені Головний Отаман привітати Гергарта Гавтмана з шостидесятиліттям та передати йому щось «на пам'ятку». З розмови я бачив, що «Ткачі» залишили в ньому тривале вражіння...

Невідлучним секретарем Гавтмана був і є жидівський письменник, родом з України, Йосип Шапіро, що жив тоді на паспорт УНР у Берліні. З ним я порадився, як це доручення виконати, і довідався, що для Гавтмана любимий край — це Греція, що залишила по собі стільки пам'яток і на наших чорноморських берегах. Так повстала у мене думка зв'язати подарунком нашу Україну із краєм мрій поета — Грецією. Припадок хотів, щоб один відомий берлінський антикваріят оголосив аукціон викопалиська десь із Херсонщини; я пішов і побачив там між ріжним посудом, глечиками, вазами, статуетками ще й викопані монети. Дві були прегарні: з одного боку була Паляс Атене, а з другого — Перас. Я купив обидві. Перша була подарована Б. Лепкому на його

п'ятидесятиліття, а друга — Гавптманові. Наш артист. Бутович, тоді ще студент, зробив для дара Гавптманові гарний проєкт до мрамурової обвідки монети, вмістивши в орнаменті тризуб.

Так, в день шостидесятиліття Гавптмана між дарами і привітаннями всіх народів була, хоч і скромно, заступлена й Україна.

Від Йосипа Шапіри довідався я, яку радість справив йому цей дарунок УНР, і в скорому часі дістав я запрошення відвідати поета в Дрездені, де Гавптман перебував зіму.

Цю нагоду хотів я використати, щоб зазнайомити Гавптмана з двома нашими визначними письменниками, що тоді переживали в Берліні. Я запросив їх поїхати до Дрездена на кошт посольства. На жаль, Богдан Лепкий тяжко захворів, а другий дав мені знамениту відповідь: «Як Гавптман мене хоче пізнати, хай до мене прийде...» Степ!... (Два роки пізніше той самий письменник звернувся до мене, щоби прохати Гавптмана про передмову для проєктованого перекладу свого нового роману на німецьку мову!). Отже прийшлося їхати самому.

Після повідомлення про мій приїзд, дістав я запрошення на вечерю. Цей вечір один з милих моїх споминів. Я заїхав до його дому, прийняла мене дружина поета, чорнява, струнка німкеня з Прибалтики. Зійшлися гості, скоро вийшов і сам поет. Кремезна постать, в чорному довгому сурдуті з якоюсь дивною камізелькою, що запинається майже під шиєю, велика голова, двоповерхове чоло—лоб, оточений сивим буйним волоссям. Постать, лице — як образ старого Гете. Поет не є бесідник, голос слабкий, не дзвінкий, говорить дивно, уривчасто, я сказав би—телеграфічним стилем, мається вражіння, що у нього думка скорша за слово. О годині 9 сіли ми до столу, але була це 5 рано, як попрощав я моїх господарів.

За той час багацько оповів я поетові про наш народ, його літературу, його мистецтво, його боротьбу та стремління. Я був здивований, як мало Схід Європи його до тепер цікавив... Його духовна батьківщина — Греція та Італія. Для нього новиною було, що рухи національні на Сході Європи, що визвольна боротьба народів Сходу проти Москви, мають свої коріння в тих великих духових течіях, що за посередництвом Німеччини пішли на Схід....

Але із загально-людського становища найшов я у великого німецького поета повне і сердечне співчуття для нашої боротьби. Він цілком перейнятий здійсненням гуманістичного ідеалу в розумінні Гердера, він глибококий демократ, який вірить, що хто не вміє правити державою з народом — парламентом, той без народу ще менше правити вміє. Гавптман вірить, як наш Шевченко, що прийде час, де не буде ні холопа, ні пана — де не буде пануючих і поневолених народів.

Приємно було мені прочитати ці його думки, які я тоді почув, у новім томі «Розмов з Гергартом Гавптманом» Йосипа Шапіри.

Хай нам ці думки додадуть сили волі в нашій боротьбі.

Р. Смаль-Стоцький.

4-ий З'їзд Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції

(Закінчення)

Безробіття. В цьому пекучому і складному питанні Управа виявила багато інтенсивності і ініціативи, але часто не могла перебороти всіх труднощів, не дивлячися на всі її старання й заходи. Ще в грудні місяці Управа Т-ва безпосереднє звернулася до міністра праці в справі безробіття, і п. Фулон, що був тоді товаришем міністра праці, обіцяв як найширше допомогти нам. Але зміна кабінету, потім збільшення кризи, а далі і вбивство президента Поля Думера і викликані ним розпорядження влади що-до чужинців, — все це спричинилося до погіршення стану наших членів. На протязі минулого року Управа Т-ва двічі подавала до міністерства списки безробітних членів (а тако-ж і не членів Т-ва, але б. військових), але через загальну кризу і вицезгадані причини, наслідки не були позитивними. Одначе, завдяки підтриманню безпосереднього контакту з де-якими чинниками в міністерстві праці, за посередництвом Федерації, вдавалося залагоджувати де-які питання, що були зв'язані, головним чином, з видачею шوماжних грошей. Майже скрізь, де безробітні члени Т-ва не порушали загально-адміністративних розпоряджень французької влади, як, наприклад, переїзд з одної комуні до другої, то труднощі були усунені і шوماжні допомоги видаються. В кількох випадках одмовлено було видачу шوماжних допомог, посилаючися на бідність мері чи на вичерпання відповідних кредитів, і тут не можна було нічого зробити, бо і міністерство безсиле проти таких ситуацій. До того, справа видання шوماжних грошей є питанням дуже складним, яке вимагає багато формальностей, що їх здебільшого наші члени по незнанню не дотримувалися, і це і ускладняло ці справи. Кожне клопотання в цих справах вимагало від Управи настирливої і постійно-нервової праці.

В загодованні питання безробіття Управа Т-ва широко використала свої зв'язки з Федерацією французькою, теперішній президент якої п. Граньє і секретар п. Деляш завжди щиро помагали Управі в її клопотаннях.

В січні місяці 1932 року Управа мала на обрахунок 22 безробітних б. вояків, з них 12 членів Т-ва. На протязі літа ця цифра зменшилася до 15 (з них членів Т-ва лише 4). На початку осені Управі пощастило, при допомозі уповноваженого в Шалеті полк. Татарулі влаштувати в Шалеті 8 чоловік.

На 1 грудня 1932 року Управою було зареєстровано 7 безробітних, з них 2 за відсутністю належних документів не мають дозволу на працю і їх становище є дуже важким. Двоє з безробітних не одержують грошових допомог, решта ж має.

Коли по весні розпочалося масове звільнення робітників з заводів, то багатьох членів Т-ва не звільнено завдяки заходам Управи шляхом безпосереднього клопотання перед адміністрацією заводу з боку Управи, чи листовно. В де-яких випадках од звільнення врятували персональні картки.

В Парижі число безробітних було найбільше, яке часто збільшувалося приїздом членів Т-ва з провінції, які, шукючи праці в Парижі, тут і затримувалися на де-який час. До числа таких треба віднести трьох вояків, що повернулися назад з легіонів, де одбули п'ятирічний контракт та приїхали до метрополі і шукати иншого заняття. Становище де-яких з них було просто жахливе, де-хто з них не мав навіть де ночувати. В справі безкоштовного помешкання прийшла з допомогою редакція журналу «Тризуб», яка передала в розпорядження Управи Т-ва одну невелику кімнату, де на протязі цілого року і перебувало кілька безробітних.

Допомоги безробітнім. Відсутність засобів, матеріальне виснаження членів Т-ва дуже відбивалося на справі допомоги. Все-ж на харчування, на переїзд до нового місця праці, на почівилю то-що Управа видала 546 фр. 50 с., переважно з сум, що збирала на цю мету Управа серед членів і громадян. Мусимо з приємністю одмітити енергійну братню поміч, що виказали філії та групи своїм безробітнім, які в багатьох випадках підтримували їх не тільки грошевими допомогамі, але й харчуванням.

Висновок в справі безробіття такий: спільними силами всіх членів Т-ва хоч і не пілком, але принаймні гострі моменти кризи пощастило перебороти. Управа сподівається, що їй пощастить влаштувати незабаром і решту безробітніх.

Допомога хворим. В минулому році кілька членів було поважно хворих. Після заходів Управи цим хворим було зроблено серйозні операції добрими хірургами. Тут треба скласти велику і ширю подяку пані Косенковій, що своїми заходами багато спричинилася до цього. Хворим Управа допомагала як матеріяльно, так і морально. Звичайно, матеріяльна допомога була дуже обмежена, але все-ж Управа вислала хворим від 25 до 50 фр. Не забували своїх хворих філії і групи, що часом приходили з допомогою в поважних сумах. Їх не забували в біді босві товариші, хворі не були самітні у французьких шпиталях.

Наші втрати. Померли в цьому році пор. Кушнір в Ля-Трошш, що хворів уже від кількох років, та підстарш. Струмило у Вільмен. Обидва померли від сучот. Обидва були зразковими членами Т-ва. Поховані вони в тих місцевостях, де померли. Вічна їм пам'ять.

Хутір Товариства. Справу хутора, що розпочалася п'ять років тому назад, поступово розвивається. Сьогоднішнє наше життя на смітрації зо всіма його злиднями ще більше надає значіння існуванню хутора. Вже не кажучи про сночинок, що знаходять члени Т-ва на хуторі, в минулому літі на ньому перебуло кілька безробітніх, а зараз перебуває і сталий мешканець, член Т-ва. Цей мешканець, поважний віком, будучи звільнений з заводу, тимчасом не міг улаштуватися на працю, і зараз Т-во стало йому в пригоді, бо, коли він ще працював, то не тільки був зразковим членом Т-ва, але виявив себе щирим жертводавцем і допомагачем.

Управа передбачала, що сучасна криза зможе привести де-яких членів Т-ва до того стану, коли вони будуть потребувати певної опіки над ними з боку Т-ва, а тому всіма силами старалася, щоби мати на хуторі як найскоріше хоч таку-сяку хату.

Про клопотання Управи Т-ва перед оповідними інституціями при Лізі Націй, які займалися справами біженців, вже відомо членам Т-ва, бо це клопотання тягнеться четвертий рік. Наслідки минулих років були негативні з незалежних від Т-ва причин. І лише в цьому році вдалося дістати з Міжнароднього Офіса Нансена у справах біженецьких позичку в сумі 1000 шв. фр., себ-то 5.000 франц. фр. Дано цю позичку на 5 літ. Управа намагалася дістати там субсидію в сумі до 100.000 фр. фр., але наші заходи не дали результатів, бо як в самому Офісі, так і його комісіях, особливо фінансовій, перебувають членами представники російських організацій. Росіяне перебувають там вже давно, маючи міцні зв'язки та в своїй діяльності блокуючися з життєвськими представниками та вірменськими, постійно і вперто перешкоджали справі уділення кредитів для українців, і, маючи свою більшість в комісіях, призводили до того, що українські прохання були регулярно одхилені. Тому і було одмовлено Т-ву не тільки у видачі субсидії, але й позички, яку Т-во просило для експлоатації хутора. Управа все-ж такі постановила справу цю продовжувати, справу, яка стала для неї питанням національної гідности.

Що одержанні 5.000 фр. од Міжнароднього Офіса Нансена, Управа вирішила збудувати хату з цегли розміром 8 м. на 3 м. На закінчення будови не вистачило Управі грошей, і Управа позичила 2.000 фр. у Французької Федерації з зобов'язанням віддати цю суму за рік. Отже на ці

7.000 фр., доклавши ще засоби самого Т-ва, збудовано хату, криницю з помпою, перебудовано шоу, придбано живий інвентарь (птиця й кролі) та мертвий (знаряддя до обробки землі, струмент то-що). Як назовні, так і в середині будинок ще вимагає остаточного закінчення, і тому перший мешканець перебуває в умовах досить злих.

Всі роботи по будівлі виконано силами безробітних як членів, так і не членів, яким Управа постачала лише харчування. Одначе мусимо одмітити велику працю, не тільки по розробленні проєкту, але й фізичну інж. М. Малашка, скарбника Т-ва, що віддав хуторові багато сил і енергії. Треба тако-ж одмітити роботу члена Т-ва пані О. Половикової по цвітководству. Окремо одмічаємо віддану роботу п. п. Марецького й Лузанова (членів Т-ва) та п. Кудрі (не члена Т-ва). Так само члени Т-ва, що в літі перебували на хуторі Т-ва, у великій мірі прислужилися справі робіт і допомагали своєю працею.

Одначе на хуторі ще багато праці треба перевести, на це потрібно ще не одну тисячу франків, щоби він цілком відповідав своєму призначенню. Але Управа пам'ятає, що не відразу й Київ будувався, тому терпеливо ставиться до цього завдання і сподівається, що з часом буде хутір і розвинено, і удосконалено.

Сьогодні все майно хутора, разом з ґрунтом, що піднявся в ціні, коштує до 60.000 — 65.000 франків. Це майно посідає Т-во. Як на мірку наших емігрантських організацій, треба сказати, що таке придбання є дуже великим, бо у Франції ні одна українська емігрантська організація не посідає майна такої вартости.

За минулий рік хутір одвідало до 400 осіб. Перебувало безробітних 5 чоловік.

Зовнішні стосунки з чужинцями. Національна Федерация Інвалідів. Щороку то глибшають стосунки з тою Федерациєю Французьких Інвалідів і бувших вояків, до якої Т-во вступило — три роки тому назад. Т-во зустріло серед членів Федерациі як в керуючих органах, так і серед рядових членів надзвичайно тепле і прихильне відношення, яке чим далі, то сильніше скріплюється почуттям приязни, товариськості і простоти відносин.

Основною метою зовнішніх стосунків Т-ва була національна пропаганда, а далі вже використання Федерациі в ріжних справах, що торкалися життєвих наших потреб.

На протязі кількорічної роботи серед членів і нашої Федерациі, і інших федераций, як французької, так і міжнародних, Т-во, не ганяючися за дешевими ефектами, поглиблювало серед чужинців знання про нашу національну мету, державні змагання української нації, потребу збройної боротьби нашої за наше визволення. Перша стадія цієї пропаганди — відділення нас од росіян — серед членів Федерациі — вже пройдена. «Україна» «український» — це терміни, які вживаються як в листуванні з Федерациєю, так і при всіх нагодах, коли приходиться стикатися з ними.

Одночасно скріпилися і персональні стосунки. Нас вже не рахують за чужих. Відношення-ж до нас скоріше, як до своїх. На їхні засідання, де розбираються їхні, так мовити, домові, чисто французькі справи, завжди і постійно запрошено нашого представника, який реґулярно буває на всіх їхніх нарадах.

Наш прапор, що завжди з'являється на поклик і стає в групу прапорів Федерациі, займає почесне місце поруч з прапором централі Федерациі. Його вже знають, його поважають і цінять. Вже кожний з членів Федерациі знає його кольори, і часто бувало, що члени Федерациі, на запити сторонніх осіб, самі одповідали, що це за прапор і чий він.

Прапор Т-ва разом з членами Управи був на всіх урочистостях, сумних і радісних, в яких приймала участь і сама Федерация.

10-го січня 1932 року делеґація Т-ва разом з прапором, на чолі з головою Т-ва генштабу ген. хор. О. Удовиченком, прийняла участь у

врочистім похороні Андре Мажіно, міністра справ військових, голови Федерації, до складу якої входить і Т-во. Голова Т-ва ген. О. Удовиченко був по-між офіційними представниками, тоді, як делегація з прапором була в колоні. Перед тим, 9-го січня, голова Т-ва ген. Удовиченко, в асисті сотн. Казімірчука, поклав великий і гарний вінок з блакитне-жовтими стрічками на труну покійного. В особі Андре Мажіно Т-во втратило великого прихильника, що розумів вагу української проблеми і дуже симпатизував нашому Т-ву. Слова тої теплої й глибокої симпатії, сказані цим великим патріотом ген. О. Удовиченкові за три тижні до смерті, свідчать, що ця людина, що займала такий відповідальний і значний пост у французькій державі, розуміла і цінила значіння нашої ідеї. Смерть вирвала його з рядів живих прихильників України, й ми повинні сказати, що виявлена ним моральна підтримка, ніколи не забудеться нами.

Управа вислала співчуття найвищим достойникам Французької Держави, на що отримала відповіді. Так само всі філії та зв'язки Т-ва надіслали до Федерації свої співчуття, що надзвичайно зворушило керівників Федерації.

Заступив покійного Андре Мажіно його найближчий співробітник і інтимний приятель п. Жозеф Граньє, який, будучи давнім нашим симпатиком і нашим почесним членом, продовжує традицію приятельських стосунків до нас.

І коли 17-го січня 1932 року Управа Т-ва влаштувала в Парижі в українській православній церкві врочисту панахиду по Андре Мажіно, то з'явилися три прапори Французької Федерації, разом з новим головою її Жозефом Граньє та членами керівної Ради. Прапори стали проти наших трьох. Служба пройшла надзвичайно зворушливо і залишила у французів глибоке вражіння. Був крім того і офіційний представник міністерства військових справ.

Другий удар, що вляг цілу Францію у жалобу — трагічна смерть її Президента Поля Думера, що впав від куль московських, — вразив сильно і Т-во. Т-во прийняло участь у похороні Президента, виславши від себе співчуття, на що отримано було відповіді. Перед похороном великий і гарний вінок з українськими національними стрічками було покладено біля покійного Президента в Єлисейському палаці. Всі філії і групи склали співчуття місцевим представникам французької влади, що було одмічено провінційальною пресою.

І на панахиді, влаштованій Генеральною Радою Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, серед численних чужинських представників були тако-ж і представники Федерації. Смерть Президента здавалося б мусіла змінити відношення до нас, як до чужинців, в колах Федерації. Але нічого такого не сталося. В Федерації прекрасно розуміють, що злочинний акт росіянина не можз падати на всіх чужинців, з окрема на нас. І тому треба константувати, що цей злочин, що мав явно провокаційні цілі, не вплинув на стосунки наші назовні.

Управа Т-ва вислала цього року своїх представників на черговий з'їзд Федерації, що відбувся в Брюсселі. Там представники Т-ва ген. О. Удовиченко та М. Ковальський разом з прапором Т-ва приймали участь у всіх церемоніях і врочистостях з'їздових (покладення вінків на могили невідомих вояків — бельгійського та французького), на всіх прийомах та бенкетах.

6-го червня м. р. Т-ву випала велика честь — запалити полум'я на могилі Невідомого Вояка, серед спить під Триумфальною Аркою на площі Етуаль у Парижі. Символичний жест виконав голова Т-ва ген. О. Удовиченко. При цій урочистості був і наш прапор, що його тримав сотн. П. Шмалій.

Так само в 1932 році вперше було запрошено наше Т-во на врочистість свята 11-го листопада, з нашим прапором. Делегація Т-ва прийняла участь і в поході, і в церемонії. Прапор наш поставлено було біля самої могили Невідомого Вояка і перебував він там цілий час церемонії.

Це що-до зовнішніх виступів Т-ва. Але на протязі року Управа Т-ва

мала дуже тісний контакт з Федерацією, турбуючи її в різних справах. Тут була справа підтримки нашого прохання до Офісу Нансена в Женеві, справа безробіття, справа допомоги хворим членам і влаштування їх до санаторій, видостання рекомендаційних листів, звернення до різних міністерств то-що.

На кожне прохання наше Федерація допомагала, чим могла. Завдяки зусиллям Федерації, вдалося влаштувати до санаторії нашого члена підстарш. Струмила. Лише, на жаль, було запізно. Його хвороба так зайшла далеко, що незадовго після влаштування його до санаторії, він помер.

Дрібні справи, яких набірається завжди багато, були завжди залагоджені Федерацією.

Треба окремо відмітити ще один факт, який надзвичайно яскраво свідчить, наскільки добрі стосунки у Т-ва настали з Федерацією. Коли Управі забракло готівки для закінчення будівельних робіт на хуторі, то Управа звернулася до Федерації з проханням про позику 2.000 фр. Позику ця була негайно уділена з розрахунком повороту її на протязі року.

Ф і д а к . Управа Т-ва по старому підтримує тісний контакт з цією міжнародньою комбатантською організацією, але не розвивала в ній ширшої діяльності, бо в цьому році, крім справи, зв'язаної з Офісом Нансена, та кількох дрібних справ, Управа не мала більше претекстів для турбування її. Відношення-ж до нас по старому добре і прихильне.

Б е л ь г і й ц і . Користуючися з того, що в самій Федерації перебувають членами і бельгійські інваліди та комбатанти, Управа Т-ва нав'язала з ними дуже приятні і хороші стосунки. Серед них Т-во так само зустріло великих прихильників української справи.

На їхнє запрошення, хор Т-ва співав на їхньому національному святі в Парижі перед тисячною аудиторією. Виступ хору справив на бельгійців дуже добре враження, і ця прислуга наша одбилася добре на наших стосунках. За цю прислугу бельгійці, що посідають в Парижі свій власний дім, дали Т-ву даремно право скористати з їхньої салі для влаштування концерту, що одбувся 26 листопаду 1932 року. А так само на майбутнє пропонують користати їхнім будинком. Таке відношення само за себе говорить.

Г о р ц і й г р у з и н и . В цьому році повсталала група б. вояків, уроженців Північного Кавказу, що звернулися до Т-ва за допомогою організаційною. Їм було все уділено, і горці, що вже організувалися, мають вступити до тої-ж Федерації, до якої і ми належимо.

В л а ш т у в а н н я і у ч а с т ь в у р о ч и с т о с т я х . В 1932 року Т-во 1) влаштувало 2-го січня вечірку-бал з концертом; 2) влаштувало службу Божу і панахиду за спокій душі Андре Манкіно 17 січня; 3) 19 березня влаштувало урочисті збори з концертним відділом, присвячені пам'яті гетьмана Івана Мазепи з нагоди 300-ліття з дня його народин; 4) 20 березня влаштувало урочисту службу Божу та панахиду по гетьманові Іванові Мазепі в українській церкві; 5) літом на хуторі влаштувало свято 15-ої річниці заснування української армії та 5-ої річниці існування Т-ва.

Крім того, Т-во прийняло участь: 1) 23 січня 1932 р. у святкуванні річниці проголошення незалежності Української Держави та соборности, влаштоване Паризькою Громадою; 2) в панахиді за спокій душі покійного Президента Франції Поля Думера; 3) в панахиді в річницю смерті ген. Мешковського; 4) 12 жовтня прийняло участь з прапором в похороні полк. Якубовського; 5) в панахиді в річницю смерті Голови. Отамана С. Петлюри.

Х о р Т - в а б . В о я к і в А р м і ї У Н Р . На прикінці 1931 року в Парижі повстав Хор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції під орудою п. М. Ковальського. Хор розпочав свою підготовчу роботу жваво, з великим запалом, і, треба сказати, з великою самопосвятою, як з боку самого диригента, так і з боку співаків. Склався він не лише з членів Т-ва, співають у ньому і не члени Т-ва. Кількість співаків доходить до

20-ти осіб. Хор лише чоловічий. На протязі року він співав на багатьох концертах як своїх, так і чужих, причому співав даремно. Так само весь рік співав хор у православної українській церкві.

Організаторам та учасникам хору треба скласти велику подяку. З окрема щира дяка пані О. Гораїновій та п. Андрієві Чехівському, що на початку організації хору дали йому велику і цінну свою авторитетну допомогу.

К а с о в и й з в і т Т - в а з 1 - г о с і ч н я п о 1 г р у д н я
1 9 3 2 р.

П о с т у п л е н н я :

		Франки. с.
I. Членські внески		5.857.50
II. Інвалідний фонд		219.15
III. Пожертви :		
а) на розвиток хутора	1.200.—	
б) на безробітних	900.07	
в) на вінок Карлу XII	318.85	
г) різні	200.—	2.618.92
IV. Позички		
а) Від Офісу Нансена	5.000.—	
б) Від Федерації	2.000.—	7.000.—
V. Переходові суми		186.23
VI. Поворот позичок, виданих Т-вом		350.30
VII. Було в касі Т-ва на 1-ше січня		1.595.30
	Разом ...	17.827.40

В и д а т к и :

I. На адміністрацію :		
а) поштові видатки	729.20	
б) канцелярія	631.72	
в) репрезентація	1.402.90	
г) роз'їзди	915.80	
ґ) членські внески до Федерації	335.—	
д) на Хор Т-ва	533.60	5.052.35
II. Видатки на хутір :		
а) сторожа на хуторі	1.368.—	
б) харчі робітникам	357.80	
в) угноєння й насіння	558.45	
г) годівля живого інвентаря	247.75	
ґ) інвентарь	733.30	
д) живий інвентарь	325.—	
е) утримання господарства	202.65	
є) різні видатки	517.50	4.309.45
III. Видано допомог безробітнім		546.50
IV. Витрачено на будування хати, криниці та повітки		7.396.30
V. Видано позичково		350.30
VI. Готівка на 1-ше грудня 1932 р.		172.50
	Разом ...	17.827.40

* * *

Потім секретар Т-ва М. Ковальський подас додатково до відома з'їзду, що по канцелярії Т-ва вийшло за минулий рік 963 вихідних папери, видано було Управою 11 наказів. Стан Т-ва: філій — 6 (Шалет, Крезю,

Ліон, Оден-ле-Тіш, Альгранж-Кнютанж, Гренобль), зв'язків — 8 (Регон, Оменур, Ромба, Діжон, Шато-де-ля-Форе, Кан-Ніца, Пон-де-Шерюї, Шель-Кудро), не рахуючи чисельної Паризької групи, яка підпорядкована безпосереднє Управі Т-ва.

Голова Ревізійної Комісії сотн. Шмалій виголошує доклад про перевізування каси Т-ва, зачитуючи складений комісією акт.

Далі секретар зачитує думки філій та зв'язків, що не прислали делегатів на з'їзд, про звіт Т-ва та пропонує винесені ними справи перенести до біжучих справ (побажання Кнютанжа, Ліона, Гренобля, Пон-де-Шерюї). Після короткого їх обговорення і розпланування, сотн. Болобан пропонує припинити дебати загального порядку та виносить таку резолюцію:

«4-ий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, ознайомившись з докладом Управи Т-ва, висловлює їй повне довір'я і, апробуючи її діяльність за 1932 рік, переходить до чергових справ».

Резолюцію сотн. Болобана поставлено на голосування. Вона проходить абсолютною більшістю при 3 утр. (члени Управи).

Доклади з місць. Полк. Татаруля докладає про стан і внутрішнє життя філії в Ш а л е т і . Філія збільшилася в кількості членів, яких влаштовано, як безробітних, на місцевій фабриці. Філія влаштувала вже кілька свят та зборів. Справлено було прапор Т-ва, який приймає участь як в урочистостях українських (свята, похорон місцевих українців то-що), так і в церемоніях чужинецьких — участь в поході 11 листопада разом з делегацією філії. Стосунки з місцевою Громадою добрі, бо всі члени філії являються активними громадськими діячами і приймають найживішу участь в житті як Громади, так і всіх організацій, що коло неї туляться. Нав'язано контакт з місцевими комбатантськими організаціями, контакт, що підтримується і глибшає.

Сотник Силенко докладає про стан філії в А л ь г р а н ж - К н ю т а н ж і . Філія досить численна; нараховується більше, як 20 чол. Всі члени забезпечені працею, яка сьогодні, правда, дає менше заробітку, ніж минулі роки. Причина — криза, але коли Т-ву потрібно буде коли небудь допомоги у влаштуванні безробітних на Кнютанжський завод, то філія до послуг. Завжди можна влаштувати. Нав'язано дуже добрі стосунки з дирекцією, які і використовуються для залагодження ріжних справ не лише тільки членів філії, але взагалі справ цілої української колонії Альгранж-Нільванж-Кнютанж. Праця на заводі не легка, бо завод металургічний, але безробітній зможе найти собі квалалок хліба. Члени філії приймають активну участь у громадському житті місцевої колонії, де є дитяча школа, що вже існує багато років, існує мистецьке Т-во, що час від часу робить вистави. Члени філії доглядають і упорядкували могили членів колонії української. В кінці року філія справила прапор філії, який делегат і привіз на з'їзд.

Далі секретр зачитує доклади прислані з місць:

К р е з о . Обставини праці надзвичайно тяжкі. Є кілька безробітних, є багато таких, що працюють по 4 дні на тиждень. Лихий матеріальний стан філії спричинився до заборжености членів філії перед Т-вом. Одначе на рік закінчено без дефіциту. Кільки членів виїхало з Кресо і влаштувалося працю в інших місцях. Зараз є кілька безробітних, з яких 2 не мають жадних засобів до існування. Філія допомагала і допомагає безробітнім харчуванням. Не забуті були і ті, що лежали по шпиталях. Що-до влаштування свят, то було влаштовано три в травні (свято лицарів Залізного Хреста, річниця смерті Пана Головного Отамана С. Петлюри та збори, присвячені пам'яті гетьмана І. Мазепи) і в грудні академія 359. Нав'язано давно контакт з місцевими комбатантами та з дирекцією заводу Шнейдера, який підтримується і далі. Стосунки з дирекцією добрі, доказом чого пожертва директора в сумі 100 фр. на українських інвалідів. Делегата не могли прислати, бо матеріальний стан як філії, так і членів не дозволив це зробити.

Л і о н . Стан в цьому році значно гірший, ніж в минулому. Було велике безробіття. Зараз, правда, частинно воно ліквідоване, але ще й досі

3 перебувають без роботи, 5 працюють неповний тиждень. Тому не могли прислати делегата на з'їзд. Активність філії все-ж не підупадала. Приймаючи активну участь в житті української колонії, члени філії і провід її влаштували, і разом з місцевою Громадою, і самі, кілька врочистостей та зборів, на яких була присутня вся колонія. Крім того, відбувалися лекції на чисто військові теми, що завжди слухалися з великим інтересом.

Г р е н о б л ь . Кількісно філія на протязі року збільшилася. Зараз є 10 членів. Філія найбільше допомагала хворим членам (зібрано було для них 131 фр., з яких видано п. Я. Струмилові — 40 фр., пор. Кушнірові — 90 фр., обидва вже померли) і безробітнім. Збиралися гроші по підписних листах на різні цілі. Влаштовано було лотерею на користь пор. Кушніра, якого постійно відвідував уповноважений Т-ва аж до самої смерті. Зроблено було допомогу зв'язкові Т-ва в Пон-де-Шерюї. Було влаштовано кілька свят: 22 січня, свято Швеченка, річниця смерті Гол. Отамана С. Петлюри, свято Мазепи, річниця засновання укр. армії тощо. Приймали участь у святі 11 листопада і поклали вінок на пам'ятник полеглим у великій війні французам. Було надіслано співчуття з нагоди смерті військового міністра А. Мажіно та Президента Республіки Поля Думера. Нав'язано добрі відносини з козацькими та калмуцькими організаціями на місцях. Бюджет філії був у сумі 754 фр. 55 с. Тяжкі умови праці, зменшені години та зменшення днів праці створили неможливі умови існування. Стан філії матеріальний надзвичайно скрутний, хоч боргів по членським внескам багато нема.

Д і ж о н . Як умови роботи, так і внутрішні стосунки перешкоджають інтенсивному життю членів зв'язку. Виявляється де-яка пасивність з боку членів Т-ва. Стан членів із-за кризи дуже лихий.

Ш а т о - д е - л я - Ф о р е . Зараз лишилося лише 4 члени. Працюють на старій роботі — прокладка дороги в горах. Закинуті в Альпах наші земляки зробили на протязі років ім'я українців відомим. Контакт з Управою тримають постійний.

П о н - д е - Ш е р ю і . Зв'язок нараховує зараз 4 чоловік. Тримають постійний контакт з філією в Ліоні та в Греноблі. Робили кілька свят в минулому році. Стан надзвичайно лихий, безробіття допікає. Стосунки з адміністрацією заводу дуже добрі. Мають помешкання для зборів.

Н і ц а - К а н і . Новий зв'язок, що повстав в 1931 році, помалу розгортає свою діяльність. Зараз нараховується до 10 членів. Присутність, і то велика, російського і «малоросійського» елементу на Рів'єрі ставить великі перешкоди що-до роботи, але що-далі то активність групи збільшується. Нав'язується контакт з донцями та кубанцями. Проектується влаштування балю, влаштовано було кілька зборів, присвячених різним святам. Стан матеріальний не задовольняючий.

О м е к у р . Стан членів трохи гірший, як в минулому році. Виїхало кілька членів до різних місцевостей на роботи. Лишилося лише 6 чол. Члени приймають участь в житті місцевої колонії.

Р е г о н . Стан членів дуже лихий, хоч ще всі працюють. Робилися збори, з різних нагод. Колонія дуже нечисленна.

Всі доклади з місць приймаються до відома. Оголошується перерва на 10 хвилин.

Після докладів з місць обговорено і затверджено було бюджет Т-ва на 1933 рік, який виносить 9.960 фр.

З найголовніших постанов з'їзду одмітимо такі:

1. Після докладу Управи Т-ва вирішено було затвердити проєкт Управи про переорганізацію експлоатації хутора Т-ва і доручено Управі остаточно вироблення проєкту з тим, щоби хутір було виділено в окрему господарчу одиницю, яка б себе окупувала і, таким чином, могла би більше служити потребам Т-ва.

2. На пропозицію полк. Татарулі з'їзд одногласно постановив проєкт Пана Головного Отамана А. Лівницького прийняти на себе почесне головування в Товаристві, а Пані Отаманову О. Петлюрову, прем'єр-міністра В. Прокоповича та ген. В. Сальського — обрав почесними членами Т-ва.

3. Після обговорення винесеної Управою справи вступу Т-ва до складу членів Головної Еміграційної Ради, з'їзд постановив просити Управу зробити заходи до вивчення можливої користи для Т-ва, і після детального вивчення справи вступити до складу Головн. Еміграційної Ради, звернувши одначе увагу, що Т-во вважало б доцільним, щоби й інші т-ва інвалідів та б. вояків армії УНР увійшли тако-ж до складу Головної Ради.

4. Обговоривши справу скликання закордоном з'їзду Т-в б. вояків армії УНР, що перебувають в різних країнах, доручено Управі перевести цю справу, увійшовши у зв'язок з іншими Т-вами та аналогічними організаціями по інших країнах.

Одноголосно постановлено просити Управу і Ревізійну Комісію залишитися на наступний рік продовжувати роботу і далі. Отже Управа Т-ва зісталася стара.

Розібравши ще багато дрібніших питань, переважно винесених периферією, що-до членських внесків, який залишили в старій висоті, безробіття, утворення лотереї то-що, з'їзд було зачиноено о 16 год. 40 хв.

Ще раніше членів з'їзду запросив, по скінченні їх праці, до «Тризуба» п. В. Прокопович, який, на жаль, через хворість не міг бути сам на прийнятті. В помешканні «Тризуба» проф. Шульгин вітав членів з'їзду в імені уряду. Проф. Шульгин виголосив на початку доклад про діяльність уряду та стан української справи закордоном, а потім запросив всіх на шклянку вина. К.

П'ятий з'їзд членів Спілки Інженерів та Техників Українців Емігрантів у Польщі.

8-го січня б.р. відбувся у Варшаві п'ятий з'їзд членів Спілки Інженерів та Техників Українців Емігрантів у Польщі.

З'їзд одкрив голова Головної Управи Спілки д-р А. Лукашевич. Порядок денний з'їзду містив у собі цілу низку організаційних справ, а в тому і справоздання Головної Управи Спілки, Головної Ревізійної Комісії, Товариського Суду Спілки, а тако-ж і вибори нових її органів.

Перед приступленням до порядку денного нарад гологоа з'їзду зачитує привітання від Пана Головного Отамана Військ УНР, від Союзу Організації Українських Інженерів на еміграції, від філії Спілки у Кракові, від проф. О. Лотоцького та ин.

Пан Головний Отаман у своєму привітанні, яке було надіслано на руки голови Спілки д-ра А. Лукашевича, між иншим, писав:

«Прошу вас переказати 5-му з'їздові українських інженерів і техніків у Польщі мої з цієї нагоди найкращі побажання.

«Констатуючи з надзвичайним задоволенням осягнення за минулий час Спілки інженерів та техніків у кожній царині нашого національно-державного життя на еміграції під умілим і авторитетним керуванням Управи її, глибоко вірю, що вже недалеко той час, коли наші найкращі фахові сили розпочнуть свою конструктивну працю по відновленню не тільки економічного, але й національно-політичного життя нашої батьківщини, зруйнованого московським окупантом.

«Хоч всі ми розуміємо високу вартість і необхідність цінити та зберігати нашу освічену інтелігенцію, однак глибоко вірю тако-ж, що кожен з наших інженерів ані на хвилину не завагається взяти зброю до рук, коли знайде потреба напружити останні зусилля, щоб визволити батьківщину, бо мусимо пам'ятати, що *salus Reipublicae — suprema lex*.

«А тепер, в очікуванні на наближення часу безоглядної боротьби і офірної, патріотичним почуттям пройнятої праці, мусимо прагнути до свідомої єдності та витривалості, мусимо провадити нашу підготовчу роботу, мусимо знайти способи і засоби перебороти тяжкі, сумні під кожним поглядом, хвилини еміграційного нидіння, щоб не втратити наших духових

Де-які організаційні справи було порушено тако-ж і в вільних внесках. Прийнято тут було і резолюцію, в якій закликається членів Спілки до всебічної підтримки Т-ва Прихильників УГА в ЧСР.

На закінченні нарад з'їзду забрав голос голова з'їзду інж. Туник і схарактеризував у ньому перебіг з'їзду та підкреслив значіння об'єднання в нашому еміграційному житті, яке дає сили, зміцнює надії. Пригадав він тако-ж і де-які побажання з привітальних промов гостей, які, разом з перебігом цілого з'їзду, залишають присміні вражіння, які можна звести до двох моментів: ми живемо і працюємо, і ми не одні, ми органічно і міцно спаяні з цілою нашою еміграційною спільнотою.

1. Липовецький.

З міжнароднього життя.

— П а ц и ф і с т и ч н и й С С С Р.

У статті під заголовком «Російський хаос», примішеній недавно в паризькій газеті Le Temps на початку знаходяться такі слова:

У більшості держав за минулий рік повстали тяжкі політичні кризи, що сталися в наслідок загальних фінансових та економічних труднощів. Бо-ж коли в світі мається тридцять мільйонів безробітних, то людське життя необхідно переходить під знаком морального безладдя та політичного занепокоєння. Але ніде, ні в одній країні, біда населення не прибрала такого трагічного характеру, як то сталося в совітській Росії... Комуністичний режим, цілковито опанований Сталіним, переживає зараз найтяжчу кризу з усіх, які він зазнав, зачинаючи з жовтневої революції року 1917.

Не будемо спинятися на внутрішніх безнадійних труднощах московської влади, з якими вона зараз бореться на цілому просторі совітського союзу, про це говорилося ще недавно і так виразно на іншому місці «Тризуба». Вкажемо тому лише на те, як відбиваються ті труднощі на міжнародньому становищі СССР.

Як відомо, міжнародні взаємовідносини Москви з того часу, як совіти стали діставати од європейських держав признання *de jure* і *de facto*, ставилися в двох напрямках: один по лінії директив, що виходили з партійного комуністичного центра, тоб-то Комінтерна; другий — по лінії совнаркоміндела, — по людськи кажучи, міністерства закордонних справ, тоб-то офіційного представництва СССР на міжнародній арені. Той факт, що там і там на чолі цілої справи стояла та сама партія і навіть ті самі люди, старанно маскувався перед закордоном, а глибокі розходження отих обох ліній, що свій початок брали в тій самій Москві, пояснювався назовень тим, що одно, мовляв, виходить од партії, друге — од держави, що держава не має й не сміє мати волі над партіями.

Цьому де-хто і де-який час в Європі вірили, почасти тому, що хотіли вірити, почасти — з глибокої наївности. Бо-ж середньому європейському політові впрост не могла прийти в голову думка, що держава — якою б вона не була що-до зверхньої форми — може ставити свою міжнародню політику на підкладі наявної брехні і суцільного обману. Згодом ця європейська віра розтанула в повітрі, бо навіть соціялісти стали характеризувати систему большевицької міжнародньої політики, як «малпачі штуки». Але не прийшло подекуди запізно, бо совіти в більшості європейських держав уже були визнані, і то не лише *de facto*, а головним чином *de jure*, і московський Комінтерн дістав можливість заснувати свої чинні центри в усіх європейських столицях, примістивши їх в палацах недоторкальних совітських пол-і торговців, інакше — дипломатичних чи торговельних представництв.

Вказані вище дві лінії московської політики були ріжними, навіть часто протирічними, але це випадало так лише назовень, на недосвідчене людське око. Обидві вони йшли з того самого джерела, спрямовані були

до тої самої мети та одна одній допомагали, бо були лише двома виявами тої самої чинності, одсвітами єдиної большевицької месіянської ідеї про світову соціяльну революцію. Ця ідея була патосом комуністичного перевороту в р. 1917 в Петрограді та в Москві, вона кинула большевиків на завоювання державних новотворів на території колишньої Росії, привела їх до війни з Україною та з Польщею, але вони перетомилися з нею в чорноморських степах й остаточно знесилилися на берегах Вісли в р. 1920.

Мрія — одним разом — занести революцію по Європі на московських пролетарських багнетях розвіялася тоді, як дим, але большевики од неї не зразу одступилися. Вони лише змінили були свою попередню простолінійну тактику на складнішу, розподіливши відповідно ролі і працю між двома своїми організаціями. Комінтерн дістав завдання підсичувати всякі заколоти, де б і чому б вони не сталися, підготувати робітничі маси до повстання і цивільної внутрішньої війни, а дипломатія ССРСР — полегчувати комінтернську працю та зберігати совітську державу од всякої дочасної зовнішньої небезпеки шляхом пересправ, договорів, союзів і т. ин.

З часом, однак, основна ідея большевицька зблідла й утратила яскраві барви свого месіянства. Тяжке буденне життя, глибокий примітивізм психології московської пролетарської маси і самих пролетарських вождів до Сталіна включно, нарешті смак і звичка до влади зробили своє діло. Месіянська ідея про світову революцію стала, так мовити, до гори ногами; з мети перетворилася вона в засіб, а засоби стали метою. Бо-ж коли на початках свого існування і де-який час після того большевики змагалися за владу і захопили її, то це зробили вони для того, щоб за допомогою цієї влади й зв'язаної з нею сили йти до соціяльної світової революції. Колишня Росія була для них всього лише трампліном, з якого можна було скокити до Європи. Сама собою вона їх дуже мало цікавила; діставши до Європи, вони готові були навіть кинути її зовсім на волю її долі. Про це їх вожді висловлювалися й публічно.

Тепер справа стоїть цілком инакше. Коли для большевиків є ще й зараз що цінне, то це як раз ота сама влада, оте панування на просторах Східньої Європи. Од недавнього ще месіянства у Москві на сьогодні й сліду не залишилося. І коли там ще говорять іноді про світову соціяльну революцію, то це з традиції, на святах, на урочистих зборах, які нікого і ні до чого не зобов'язують. Вона для большевиків перестала бути метою, патосом, живою силою чинності. Вона, так мовити, прихована зараз ними на горищах, на тих плакатах, які туди складають після урочистих маніфестацій. Чинним стимулом їх життя стало цілком реальне буденне грубо еґоїстичне завдання — заховати самих себе, свою владу і свою державу, де їх лідер став некоронованим царем, а його помішники безконтрольними вельможами, де їх партія стала нововипеченим шляхетством, що живе огидним паразитом на спинах підбитих народів Східньої Європи. Оце завдання стало патосом сучасного московського комунізму і ради нього, ради утримання свого становища, вони зараз в міжнародніх відносинах готові йти на все і на вся, може навіть і на розрив із своєю старою ідеологією, що своїми пишними зворотами привабила була до себе стільки отих, духом малих і плохих.

Що правда, однак, Москва ще й досі чинності свого Комінтерну не припинила. Але чому? Вона не може поки-що того зробити, по-перше тому, бо це було б одмовленням од свого «я», що винесло їх на гребінь історії, бо це-б позбавило їх останнього виправдання їх існування, не кажемо в якихось буржуазних чи там демократичних світових колах, але й серед самих зарозумілих між соціялістами, а особливо — серед комуністів. Крім того, всяка організація, що народилася, жила й над чим будь працювала, має свою інерцію й не так то легко йде на своє знищення. Комуністичні центри в Європі, Азії й Америці могли б і не послухати такого наказу з Москви і напевно й не послухають.

Вказані причини й зробили те, що московська міжнародня політика прибрала за останніх два роки незвичайно — як на комуністів — лагідний і пацифістичний характер. Вони перші, й особливо галасливо, привітали

пакт Келлога-Бріана, цей утопістичний словесний акт проти війни: вони винусли за усіма сусідами своїми, і з далекими од їхніх кордонів, скласти такі популярні ще недавно акти про не-напад. Вони на всіх міжнародних перехрестях кричали й кричать про те, що стали мирні, як ягнята, нікого не займають, займати не хочуть і в мислі того не мають.

З особливою яскравістю цієї горячкової пацифізм московських людей виявився минулого року, як раз в той рік, коли загальна світова криза економічна, а за нею й політична, досягла вершка, і коли вони начеб-то мали право сподіватися того, до чого змагалися перед тим, а саме — збройних конфліктів, війни і за нею, в наслідок її, — соціальної революції. Замість того, щоб роздухувати численні конфлікти та готуватися до соціального бою, вони використали ситуацію для того, щоб забезпечити собі, хоч би й формально, отими актами про не-напад, тихе життя, непорушність кордонів і волю робити, що хочуть, у себе вдома.

Це — в Європі. А там, де вже збройний конфлікт стався і де актив з ними скласти не хотіли, на Далекому Сході Азії, вони, аби не бути до того конфлікту втягнутими, поступилися на чужій (китайській) території усіма своїми впливами і договірними правами, готові поступитися і власною державною територією — до Байкалу чи навіть до Уралу, як про те виявив був світові не хто інший, як сам Сталін.

Цей такий неприродний для хижих московських вовків ягнячий пацифізм та його причини зрозуміли вже тепер в Європі, і з совітами, як із справжньою силою, впрост перестають рахуватися. Вже не буржуазні держави бояться большевизмів, а навпаки — комуністичний СРСР лякається кожної близької і далекої держави. Марно сам Сталін дбає про те, щоб в той чи інший спосіб брякнути хоч де-коли зброєю, когось налякати й себе підбадьорити, хоч би й такими відповідно скромними для комуніста словами:

З країни слабкої і невідготованої до оборони совітський союз, перетворився в країну могутню що-до обороноздатності: в країну готову до всяких випадків, в країну, здатну продукувати масово всі сучасні знаряддя оборони й поставити для своєї армії все, що їй потрібно в разі нападу на неї.

Ніхто тому вже в Європі не вірить. І раніше, ніж він сказав наведені слова, відповідь на них міг би він прочитати хоч би в тій самій паризькій газеті, цитату з якої ми навели вище. Бож офіціоз французького міністерства закордонних справ, оцінюючи внутрішнє і міжнароднє становище СРСР, приходив до такого висновку:

Воля совітів до миру, що виявилася в їх політиці складання пактів про не-напад та в дивній їх ласкавості, доказ якої вони дали японцям у Манчжурії, пояснюється перш за все тим трагічним внутрішнім становищем, з яким вони мають діло у себе вдома. Большевицький пацифізм однак має свою причину не лише в тому, що їх велика країна дезорганізована, бо брак транспортних засобів у ній такий, що навіть маючи колосальну армію, большевики не сміють зачати скільки будь широких військових операцій на своїх далеких кордонах. Ні, пацифізм цей пояснюється головним чином тим, що всяка війна, навіть переможна, неминуче приведе комуністичний режим до загибелі.

Так большевики зараз більше за все бояться якої будь війни і за всяку ціну будуть її уникати. Але, може воно й краще буде для народів Сходу Європи позбавитися од них без війни. Од загибелі вони все одно втікти не зможуть, раніше чи пізніше вона до них прийде.

Observer.

Хроніка.

3 життя укр. еміграції. У Франції

— Панахида на могилі Головного Отамана С. Петлюри. 25 січня с. р. протоіерей І. Бриндзан відслужив панахиду на могилі Головного Отамана С. Петлюри на Монпарнаському кладовищі. Присутніми були на цій панахиді представники українських організацій і установ у Парижі.

— Свято 22 січня в Парижі. 28 січня с. р., заходами паризької громади влаштовано було свято 22 січня. Програма свята складався з промов голови Ген. Ради Союзу п. М. Шумицького, проф. О. Шульгина та п. І. Косенка. Промови було присвячено спогадам про проголошення незалежності України в січні 1918 року.

Підчас і після промов співав Хор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції під орудою п. Ковальського. Було виконано: «Ще не вмерла Україна», «Журавлі», «Україно, мати».

На святі було влаштовано тако-ж збірку на користь збігців з України, яка дала 174 фр.; ті гроші передано Гол. Ем. Раді для пересилки Укр. Допомоговому Комітетові в Букарешті.

— Свято 22 січня в Оден-ле-Тіші. Заходами Громади й цілої української колонії день 22 січня в цьому році пройшов в Оден-ле-Тіші особливо урочисто. Ще за пару тижнів перед святом, коли стало відомим, що до Оден-ле-Тішу завітає п.-о. І. Бриндзан, громадянство почало готуватися до служби Божої, а Управа Громади до уряд-

ження вистави. Хоч було це все не легко зробити, бо служби Божі в Оден-ле-Тіші не відбувалися вже чотири роки, а криза впливає так, що не всі можуть думати про вистави і концерти, та проте згода і добра воля переборюють всі перешкоди, і день 22 січня у нас пройшов урочисто і достойно тих великих подій, на вічний спогад яких його святкування встановлено.

Свято розпочалося посвяченням о 9 год. рано прапорів філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції в Оден-ле-Тіші й Кнютанжі. Потім, о год. 9.30 п.-о. Бриндзан приступив до відправи служби Божої, по закінченні якої відслужено було тако-ж молебен.

Урочистість, слова рідної молитви, моління за батьківщину, многоліття, чула промова п.-отця — все це зробило на присутніх незабутнє вражіння, дало всім велику втіху; люде посходилися не тільки з Оден-ле-Тіша, а й з сусідніх околиць та з Люксембургу.

На службі Божій слід відмітити по-між численного громадянства присутність представника Генеральної Ради Союзу У. Е. О. у Франції п. І. Косенка, ген. Башинського, цілої Ради Громади на чолі з її головою п. Никитиним, зв'язкових Т-ва б. Вояків Армії УНР в Одені і Кнютанжі, представників Гуртка у Вільрью, голови Гуртка в Реданжі та инш.

Після служби Божої на місцевому кладовищі було відправлено панахиду по всіх померлих членах колонії. На всіх відправах співав мішаний хор під орудою п. Сидоренка.

О 1-ій год. дня Рада Громади запросила п.-о. і представника Ген. Ради на обід до Громади. Під час обіду голова Громади і

представник Ген. Ради вітали п.-о. Бриндзана, який у відповідь висловив побажання розвитку Громади і об'єднання всіх громадян для праці на користь батьківщині й церкви.

По обіді, о год. 4 в помешканні Громади п.-о. мав бесіду з зібраними дітьми громадян, разом з якими п.-о. зфотографувався.

Того-ж дня увечері влаштовано було свято в місцевому театрі, яке складалося з промови заступника голови Ген. Ради Союзу п. Косенка, хорового співу і вистави «Наталка Полтавка».

П. Косенко звернувся до зібраних з такою промовою:

«В навіки пам'ятний день проголошення української незалежності годиться не лише патріотично словословити і зітхати, але особливо пронизливо і без лукавства аналізувати і судити події, в наслідок яких ми не змогли здійснити нашу найдорожчу мрію — бачити Україну вільною, сильною і щасливою. Найпершою, найзагальнішою причиною нашої поразки в минулому періоді боротьби була несвідомість наших мас. Другою причиною нашого національного нещастя був ідейний хаос і розбіжність думок нашого свідомого громадянства. Третьою, матеріальною, так мовити, причиною поразки був брак підготовлених людей, засобів, ясних планів і організаційних навиків.

Через першу причину ми ніколи за час боротьби за незалежність не бачили рядом з нами цілого нашого народу. Навпаки, часто він нас не розумів і лишався або нейтральним, або навіть ворожим до наших змагань. Через другу причину у нас не було ні сталої зовнішньої політики, ні сталої послідовної внутрішньої політики. Замість того, щоб думати, що в момент творення нової держави найбільшим і єдиним завданням є визволення й оборона території цієї держави, ми займалися соціально-економічними експериментами, і то такими, які часом не під силу і добре зорганізованій стрій державі.

Через третю причину — брак

людей, брак вироблених думок і планів — ми не змогли утворити з належною швидкістю ні центрального, ні місцевого урядування. У нас не було справжніх партій, що могли тримати народні маси і керувати ними політично. Наша армія почала творитися запізно.

Не подумайте, мої панове, що в цьому були винні тільки верхи. В цьому винна була і демагогія низів, що штовхала верхи на абсурд і на шкоду найпершій нашій цілі — виборенню власної держави.

Чого-ж ми мусимо, критично ставлючися до самих себе і до минулого, бажати в цей день, щоб у майбутньому уникнути кривавої науки, яку потерпіла Україна в роках 1917-1920 і терпить ще й досі?!

1. Ми мусимо бажати і віддано працювати над освітою наших мас, над їхнім усвідомленням, бо несвідомий нарід, то є ворог власного добра, власної волі. Щоб завоювати собі державу, треба, щоб наперед нарід був завойований ідеєю цієї держави.

2. Ми мусимо бажати як найширшої ідейної єдності всього свідомого громадянства, бо воно уявляє з себе штаб нації, голову нації. Всякий штаб, який більш сперечається, ніж керує, кінчає погано, а голова, в якій думки не урівноважені і не систематизовані, є психично хворою. Доки наше свідоме громадянство не встановить порядку в своїх думках, доки воно не дасть пріоритету ідеї виборення державної незалежності і захисту території держави, доти вся його робота буде на піску, буде безплідним фантазуванням. Тільки в своїй хаті може бути, як розумно і категорично казав Шевченко, і сила, і воля, освіта, соціальні реформи і всякі інші блага, яких не може дати ні який чужий, хоч і найкращий режим.

3. Нарешті мусимо готувати людей, удосконалювати наші думки, плани, нашу мораль, наше знання, шанувати авторитети, які виробилися, бо вожді не родяться, а з'являються тоді, як маса починає

розуміти, що треба підлягати для якоїсь вищої цілі.

Треба, щоб сьогоднішній день став у нас днем поглиблення політичної думки, днем загального єднання перед остаточною подуманням всіх перепон на шляху, який веде до навіки незалежної вільної Української Держави, за яку боролися, маючи за нагороду лише страждання і смерть, наші великі попередники і наші вірні товариші.

Вічна пам'ять їм! Вічна слава Україні!»

По скінченні промови п. Косенком, хор під орудою п. Сидоренка заспівав «Ще не вмерла Україна» і ще кілька пісень, виконання яких було нагороджено численними оплесками.

По малій перерві після цього було виставлено «Наталку Полтавку», з участю паній Винницької та Упиренкової і пп. Винницьких, Кузя, Упиренка. Ансамбль вистави справив на публіку дуже добре враження.

Свято закінчилося коло першої год. вночі і лишило по собі пам'ять на довгий час.

Особливо вдячним громадянство є випадкові, що привів до можливості привітати у себе п.-о. Бриндзана і справді духовно пережити день 22-го січня та підняти вище буденного життя — релігійно, патріотично й естетично.

— Засідання Генеральної Ради Союзу У. Е. О. у Франції відбулося 12 січня с. р. Заслухано було доклад секретаря Ради про стан на місцях:

Реданж — кількість безробітних збільшилася. Брак грошей примусив організацію відмовитися від передплати часописів і збірання членських внесків з членів Громади.

Гренобль — 11 листопада м. р. організація брала участь у французькому святі примир'я; допомагала заснованню козачої станиці, 3 грудня м. р. відбулася вечірка на користь Української Господарської Академії в Подєбрадах; хор Громади співав кілька разів у радіо.

Гавр — більшість членів без-

робітні, життя Громади майже припинилося.

Кан — Громада знаходиться в стані переорганізації.

Крезо — не дивлячися на безробіття й виїзд кількох членів, Громада провадить свою діяльність майже нормально.

Труа — 1 січня відбулася ялинка для дітей.

Далі Г. Р. заслухала повідомлення від Офіса Нансена, яким Офіс відмовляється гарантувати позику, що Союз прохав у сумі 60 т. фр. на винаймлення і експлоатацію ферми. Постановлено продовжувати клопотання і вдатися до представника Офіса у Франції з проханням, щоб він сам рекомендував ферму, яка б могла бути вигідною і підходящою для Союзу.

У справі роз'їздів постановлено командирувати по можливості членів Г. Р. під час об'їзду громад п.-отцем.

Приймається нарешті до відома, що 1) голова Г. Р. має бути 26. І. у Женеві на засіданні підкомісії Офіса Нансена в справі перегляду способів збільшення засобів фонду Нансена і 2) що під час свого побуту в Женеві голова Г. Р. має піднести питання про хід праці зложеної свого часу дитячої підкомісії.

— Ялинка для дітей в Оден-ле-Тіші. 26 грудня минулого року філією Військового Товариства влаштовано було в Оден-ле-Тіші ялинку для дітей.

Серед просторої салі в одному з місцевих кафе встановлено було ялинку, прикрашену бонбон'єрками, штучним снігом, зірками, кольорами, ланцюжками й т. д. Коло ялинки примістився хор під орудою диригента п. Сидоренка та струнна оркестра під керуванням п. Феденка. Хор співав українські пісні, а оркестра тако-ж майстерне виконала де-нілька номерів.

Дорослі дали дітям усе, що могли дати при сучасному становищі. Але й діти не залишилися боржниками. Під режисурою пані Ступицької і при участі дорослих, що вимагається п'есою, паній Гавховичевої та Діткової, діти прекрасно зіграли сценічну картин-

ку в 1 дії Лесі Верховинки — «Стріча у лісі». Приймали участь у п'єсі — Надія Гаховичівна — 8 років, Гриць Щербак — 6 років і Євген Гахович — 11 років.

Після вистави відбулися декламації, в яких приймали участь, крім уже згаданих дітей, ще й Іра Павленківна — 6 років.

Євген і Надія Гаховичі вже «мають театральну школу й стаж на сцені» — загал їх вже знає й любить на сцені. Але й решту малих артистів тако-ж було нагороджено гучними оплесками за їх хист та добре виконання.

Дуже добре зтанцювала гопака Надія Гаховичівна та Юрко Сульський, якому ще не сповнилося навіть 6 років. З початку танця вони були, ніби, трохи несміливі, але чим далі, тим рухи їхні ставали сміливіші, проявлялася більша легкість, певність себе і розмах. Уся селя нагородила молодих танцюристів довгими, дружними оплесками.

Виступ цих діток, захоплених виконанням національного танку, їх блискучі оченята, бадьорі голоси, добра постава відбиваються в батьківських серцях, як золотий промінь надії, яка зміцнює віру в близьке відродження слави України.

З певними труднощами, але вдалося фотографувати групу дітей в кількості 15 чоловіка. Ця фотографія представляє собою мішану групу дітей, віком од 11 років до 7 місячних немовлят — хто з книжкою, хто з іграшкою, а хто просто з пляшечкою молока або соскою — жива картина репінських запорожців, тільки в іншому дусі.

Добре почалася вечірка й дуже весело закінчилася. Дай Боже частіше влаштовувати такі розривки для дітей.

Відправивши діток на спочинок, дорослі відкрили потім танці, які затягнулися далеко за північ.

З чужинців на вечірці були присутніми французи, італійці, поляки, навіть росіяне. Прикрі вражіння лише зробила відсутність членів Оден-ле-Тішської Громади.

— Я л и н к а д л я д і т е й

в К р е з о т а М о н ш а н е н .
Українська Громада в Кресо та Моншанен улаштувала 1 січня с. р. ялинку для дітей в салі одного з місцевих ресторанів.

Свято було розпочато о год. 3-ій по обіді виконанням українського гімну, який заспівав аматорський хор, а далі йшли дитячі декламації:

Думка — Тараса Шевченка —
Ївга Гаврильцівна;

Б'ють пороги — Іван Бондаренко;

Чумаки — Симон Бондаренко;
Заповіт — Михайло Осташевський;

Укр. нац. гімн — спів — Петро та Віра Таранівська;

Після того хор дорослих виконав колядки. Другу частину знову розпочали діти:

Розрита Могила — Ївга Гаврильцівна;

Колядка — спів — Іван та Симон Бондаренки;

Французький вірш — Михайло Осташевський.

Далі відбулася роздача дітям подарунків.

Вечір дав прибутку 483 фр. 54 с. Видатків було 472 фр. 80 с. Прибутку залишилося таким чином — 10 фр. 65 с.

Рада Громади висловлює щире подяку всім, хто зпринцився до влаштування ялинки, а тако-ж всім, хто своєю присутністю на святі зпринцився до того, що воно пройшло з повним успіхом. Особливо-ж дякує Рада Громади членам Комітету по влаштуванні ялинки, на чолі з п. Павловим, п. Войткову, який подбав про хор, та п. Бочарову, який керував хором.

Загальне вражіння від ялинки залишилося дуже добре. Були тако-ж і діти-гості, і всі разом бавилися під музику з дідом морозом до 8-ої год. веч. Хор аматорів співав колядки і переносив присутніх в далеке минуле, туди, аж у рідний наш край.

— В і д' і з д п. о. І. Б р и н д з а н а д о П о л ь щ і .
Увечері 25 січня с. р. представники українських організацій у Паризі вітали п. о. І. Бриндзана, в редакції «Тризуба», перед його

від'їздом до Варшави. О год. 10 веч. п.-о. від'їхав з Північного двірця. На двірці провожали його представники генеральної Ради Союзу У. Е. О. у Франції пп. І. Косенко та Б. Лотоцький.

— Реєстр жертв подавців на Бібліотеку ім. С. Петлюри (продовження). Збірка п. П. Недайкаші на лист ч. 568 в Булоні та Біянкурі: пп. Костенко — 4 фр., Недайкаша — 15, Куриленко — 5, Чайка — 5, Тимошенко — 5, Барило — 2, Редька — 5, Каптан — 5, Охмак — 5, Лазаревич — 5, та дві особи з нечитким підписом по 5 фр.

Збірка в Укр. Громаді в Труа (Франція) на листи чч. 494 і 589: Андр. Вл. — 5 фр., NN — 3, Ст... — 3і по чотирі фр.: Лисенко, Іваненко, Дідух, Кірієнко, Марія Кірієнкова, та п. Малинський — 1 фр.

— Збірка панства Р. і Н. Ішуків у Рівному на лист ч. 596: п. посол М. Бура — 10 зол., пані Ю. Шульгинова — 6, пані Л. Шульгинова — 5, Рі Н. Ішуки — 5, А. Ковальський — 5, Ів. Підстригач — 5, пані С. Орловська — 2, Л. Королько — 2, В. Раковський — 2.50, Яків Бичківський — 5, Й. Якубовський — 2, Карпів — 0.50 та по 1 золот.: М. Козяра, П. Клепач, Радзішевський, П. Романчук, В. Огибовський, Л. Пекарський.

Збірка п. д-ра П. Шкурата в Перемишлі на лист чч. 470 і 580: Петро Шкурат — 3.50 зол., М. Стечишин — 2, Ст. Лотоцькє — 1, К. Губарева — 1, Юрії Неїло — 1, Петро Виваль — 1, М. Сахарів — 0.50, Б. Неїло — 0.50, П. Проценко — 0.50, В. Славчишин — 0.20, М. Терлецький — 0.20, Ігор Хвостів — 0.20, С. Проценко — 0.20 та 9 осіб з нечиткими підписами, разом 6.40 золот.

Збірка п. Осьмачка — голови Демократичн. Громади в Шарлеруа (Бельгія) на лист ч. 610: пані Вл. Осьмачкова — 5 б. фр., Гр. Осьмачко — 5, К. Н. — 5, NN — 5, М. Адамський — 1, Тр. Лимарь — 2, Мих. Саведук — 2, К. Кошнір — 2, Т. Манчур — 3

Збірка п. М. Граба в Бельгії по-між членами Організації Укр. Національної Ради в Бельгії: Андрієвський — 20 б. фр., М. Граб — 20, Яків Олексіюк — 20, М. Білас — 2, др. Сороківський — 10, М. Бевзь — 5, Косець — 5, Левінський — 10, М. Савка — 2, Дм. і Ст. Дубас — 4, Богдан Дубас — 1, Д. Олексій — 5, В. Мельничук — 10, Т. Бидловський — 5, Пилипак — 2, Д. Сацюк — 2, Збірка Громад в Л'єжі та Серені — 23, та 6 осіб з нечиткими підписами разом 15.25 б. фр.

Збірка п. директора О. Базилевича в Берестю на лист ч. 464: О. Кіцера — 2 зол., О. Базилевич — 5, І. Гнойовий — 5, П. Артемюк — 2, М. Яковенко — 1.

Збірка п. директора Кооперативи «Село» п. Силенка на лист ч. 465 в Берестю: М. Шепченко — 1 золот., П. Силенко — 2, Іван Кубилко — 5, М. Галушка — 2, та NN — 1 золот.

Збірка п. В. Королева-Старого в Мельнику (ЧСР) на лист ч. 547: Д. Антончук — 20 кч., др. В. Наливайко — 25, Мельницька Українська Громада — 25 кч.

Збірка п. сотника Терещенка в Скальмержицях на лист ч. 554: Гр. Десчак — 1 золот., І. Савосько — 1, Л. Шинкаренко — 0.50, пані А. Крушельницька — 1, Арсенів — 0.50, Волошук — 1, Л. Бобирів — 0.50, Ів. Іванів — 1, Є. Кривусів — 0.50, В. Удовенко — 1, Якуб Бжосньовський — 2, І. Бодня — 0.50, Г. Сотник — 1, Терещенко — 1, сотник Редько — 1.

Збірка п. К. Хоменка в Курневі на лист ч. 576: К. Хоменко — 25, Кузнеців — 10, Куза — 10, Костенко — 5 і Вишнівський — 5.

Збірка п. полк. Деркача в Каліші на лист ч. 552: Л. Кохан — 2 золот., П. Опаренко — 0.50, Пінчук — 1, Н. Пихлий — 1, Миколайчук — 1, Аригорський — 1, Б. Ціпка — 0.50, М. Бутушаний — 0.50, Н. Сліпченко — 0.50, Євг. Вер... —

0.50, Т. Вісниський — 1, та N—0.50.

Збірка п. К. Штундера на лист ч. 579: Кость Штундер — 5 золот., Т. Остап — 0.50, Луцик — 0.20, Марія Пачковська — 0.20, Боберський — 0.20.

(Далі буде).

— Звіт Комітету Підтримки Української Господарської Академії в Чехословаччині — у Франції. Комітет Підтримки Академії було засновано у Франції, як відомо, при Спілці Українських Інженерів і функції Комітету сповнює Управа Спілки. Комітетом Підтримки було розіслано всім українським організаціям та установам у Франції, як рівно-ж і окремим особам, адреси яких були відомі Комітетові, брошури, видані Товариством Прихильників Української Господарської Академії, та инший пропагандійний матеріал з закликом вступати в члени Товариства Прихильників. На ці заклики відігналися та вступили за членів до Т-ва Прихильників Академії слідуючі організації та окремі особи: Спілка Українських Інженерів у Франції, Українська Громада в Шалеті (в 1932 і 1933 рр.), Українська Громада в Греноблі, Українська Громада в Шато-де-ля-Форе, редакція «Тризуба», пп. В. К. Прокіпович, О. Шульгин, С. Нечай (член-жертводавець), І. Боганець, С. Мусієнко, М. Гентюк, О. Вовк.

Крім того, одноразові пожертви для Академії зложили: Український Гурток у Villard du Planau — 100 фр., п. С. Кремінь — 25 фр., п. Д. Водяний — 25 фр., п. Галайда — 10 фр., п. Ниценко — 10 фр., п. Синявський — 15 фр., п. Солонар — 10 фр.

Усього, таким чином, до цього часу члени Товариства Прихильників нашої Академії, які перебувають у Франції, підписалися на 3075 фр. та окремих пожертв зібрано було на суму 195 фр. Окрім того, брошур видання Товариства Прихильників на користь Академії продано було Комітетом Підтримки на суму 97 фр. 25 с.

З членських внесків до цього часу не зібрано ще 1280 фр., так як внески свої члени в більшості сплачують по частинах. Решту-ж грошей переслано Комітетом Підтримки до Праги до Управи Товариства Прихильників Академії, за відрахуванням видатків Комітету, головно поштових, які представляють собою суму в 115 фр. 55 с.

На останніх загальних зборах Спілки Українських Інженерів у Франції переобрано було Управу Спілки, яка й надалі, в новому своєму складі, буде продовжувати функції Комітету Підтримки Академії.

За уступаючий Комітет Підтримки У. Г. А. у Франції
інж. С. Нечай.

У Польщі

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 10 січня с. р. відбулися чергові збори Економічного Семінару при У. Н. І. На цих зборах п. І. Липовецький зачитав реферат на тему: «Зовнішній товарообмін України в р. р. 1921-29». Референт дав аналіз товарообміну України з закордоном, підкресливши вплив монополії зовнішньої торгівлі і господарської політики совітів на розвиток експорту й імпорту України. Дані, що наведені в докладі, стверджують, що, не дивлячися на всі зусилля большевиків, ім до 1929 р. не вдалося відбудувати експорт у довоєнному розмірі. Докладчик відкидає тезу деяких російських і закордонних дослідників, що зменшення експорту г.ч. дзернових хлібів відбулося за рахунок збільшення споживання с.-г. населення, і приводить докази, що цьому зменшенню належить шукати причин у вичерпанні українського рілляництва, як експортової і апровізаційної бази, в наслідок політики большевиків.

Подав докладчик і аналіз товарообміну УССР з иншими частинами СССР — на підставі даних транспортного балансу України. Після доповіді було зачитано ре-

зюме проф. В. Садовського і відбулися дискусії, в яких брали участь: проф. І. Шовгенів, М. Ковальський, П. Денисенко, Гл. Лазаревський, Є. Гловінський.

— Свято «3 5 9»-ти в Перемишлі. 21 листопада м. р., заходами відділу УЦК, в Перемишлі було влаштовано святочну академію пам'яті 359-ти розстріляних козаків і старшин під м. Базаром, наших дорогих і незабутніх борців за волю та щастя України.

Свято відбулося в будинковій Перемишлянського Народного Дому, в салі «Бесіди», яка була прибранна національними прапорами, уквітчана, та в якій було виставлено образ розстрілу, прикрашений тернами.

На призначений час, тоб-то та 5 годину пополуно, вся саля «Бесіди» була переповнена, так що всім присутнім годі було зміститися, а тому прибувшим трохи пізніше прийшлося залишитися в сумежній кімнаті.

Треба зазначити, що з членів відділу У. Ц. К. нікого не бракувало на цьому святі. А решту присутніх доповнювала академічна, гімназіяльна, реміснична та інша українська молодь. Старшої генерації було не багато.

О 5-ій годині вийшов на трибуну голова відділу д-р Шкурат Петро, який виголосив палку промову на тему: «Останній кривавий акт великої епопеї 1917-1921 років». Слухаючи про переживання наших борців за кращу долю, про ту титаничну боротьбу холодного, обдертого та голодного козака, прислухаючися до порівняння боротьби за своє визволення з-під ярма інших народів, — не можна не внести всіх наших борців, так трагічно загинувших, в помяник «велетнів». Під час цієї промови чути було тяжки зітхання і навіть плач, бо промова ця з її доводами, порівняннями та фактами западала глибоко в душу і зворушувала хоч і закамяніле серце.

По цій промові йшла декламація п-ки Мілянич під заголовком «Не грали вам», котра своєю дикцією та словами вірша зворушила присутніх. Наступно співав хор

академічної молоді пісню «Гей, у бій за рідний край».

В цій пісні відчулося навіть в голосах, що й ті, що співали, готові доконати такого-ж чину, про який говорить пісня, бо дійсно все попереднє створило до цього відповідний настрій.

Нарешті був відчитаний список героїв, розстріляних під м. Базаром московськими катами в кількості 359 чоловіка, та заспівано «Ще не вмерла Україна».

— ІХ чергові збори Товариства б. Вояків Армії УНР у Каліші. 15 січня с.р. в Українській Станиці при м. Каліші відбулися ІХ чергові збори Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Порядок дений складався з наступних пунктів: 1) вибори президії, 2) звіт Управи та Ревізійної Комісії, 3) вибори Управи, Ревізійної Комісії та Гонорового Суду, 4) зміна статуту Т-ва, 5) біжучі справи.

До президії зборів переважно більшістю голосів обрано: підполк. Харитоненка на голову, підполковників Кохнокутова і Димаря на заступників голови, адм. сотн. Балицького та однорічника Кость-Костенка на секретарів.

Звіт з діяльності Управи складає заступник голови Т-ва підполк. Середа. Звіт Управи поділяється на три частини — а) що зробила Управа для вояків, членів Т-ва, з матеріального боку; б) що зроблено в галузі культурно-освітній; в) що намітила Управа для переведення на будуче.

Управа приходила з матеріальною допомогою грошми й продуктами найбільшим членам Т-ва, клопоталася перед Головною Управою У. Ц. К. про ветеранську ренту та пайки, які не завжди чомусь видавала Станиця, на що увагу зборів звертає докладчик.

Управа утримувала й дбала про бібліотеку, організувала Академію — пам'яті покійного Головного Отамана, 359, в 15-ту річницю відродження української армії, в 300 річницю народження гетьмана Івана Мазепи.

Що-до будучого часу, Управа намітила організувати військові

курси, народній університет, реферати виховавчого й національно-громадського характеру.

Після дебатів, на пропозицію пор. Фартушного й сотн. Римаренка, збори переважною більшістю ухвалили звіт Управи прийняти до відома й схвалити діяльність Управи.

Вибори органів Т-ва пройшли при загальнім напруженні й заінтересованні. Більшістю голосів, що перевищує значно статуту (дві третини), на голову Т-ва обрано генштабу ген.-хор. Безручка Марка, на заступника голови підполк. Середу Михайла, на керівника культурно-освітніми справами підполк. Харитоненка Микола, на скарбника сотн. Гарячка на секретаря сотн. Римаренка Євгена.

До Ревізійної Комісії обрано генштабу полк. Савченка Володимира, підполк. Волошина Данила, сотн. Терещенка Федора.

До Гонорового Суду обрано підполк. Кохнокутова, підполк. Димаря, підполк. Бокитька, сотн. Миколаєва, пор. Гомільку.

Що-до статуту, то зборами одностаночно ухвалено такі зміни в ньому: 1) голову Т-ва призначає вища військова влада армії УНР, 2) Управу обирають загальні збори не на 1, а на 2 роки, 3) Гоноровий Суд, як інституція постійна відпадає, а його при потребі скликає Управа й Ревізійна Комісія з-поміж членів Т-ва з трьох осіб, 4) вписовий внесок зменшується з 2 на 1 зол., а членський внесок — з 3 на 2 зол. річно, 5) упорядковується справа з філіями (призначення Управою уповноважених і зв'язкових).

Далі голова зборів зачитав складені президією привітання Панові Головному Отаманові, п. військовому міністрові, новообраному голові Товариства ген. Безручкові, а тако-ж привітання-подяку ген. Кушеві, які збори з захопленням одностаночно приймають.

Наприкінці обговорено ще справи характеру допомогового, як засновання кооперативи то-що.

Побажасмо новій Управі боронити старі позиції та дбати про матеріальний та культурний стан

вояків. *Mens sana in corpore sano*. А для здорового духа — більше культурно-освітньої праці, щоби не було доступу для інертності й зневіри.

Чл. Тов.

— З життя Української Станиці в Польщі. 21 січня с. р. парафіяне Покровської церкви в Українській Станиці біля м. Каліша обходили 10-літній ювілей свого дякона Григорія Буня. 10 літ праці — не така вже велика цифра. Але беручи під увагу, що ці 10 літ праці переведені в умовах задротянського життя, що дякон Бунь — єдиний зі священнослужителів станичної церкви (а їх за цей час перебувало у нас: 10 священників і 4 дякони), що не покинув нас в цих надзвичайно тяжких умовах, що безкорисно і беззмінно служив українській церкві і тим що «вмерли, але не зрадили України», виголошуючи їм останню «вічну пам'ять», — вдячне воїнство Станиці й околиць рішило відмітити для нього цей день і влаштувати його скромний ювілей.

Дякон Бунь родом з Полтавщини, син бідного селянина, вибився в люде, як-то кажуть, власними силами. Вступивши в ранзі поручника до української армії, попав, як гарматчик, до складу гарматної бригади 3-ої стр. Запільної дивізії, де до самого відступу армії за Збруч приймав активну участь у боротьбі з більшовиками. В 1921 р. в таборі інтернованих у Каліші вступив на Пастирські Курси під керівництвом протопресвітера військ українських протоієрея Пащевського. По закінченні курсів у 1922 р., високопреосвященним Юрієм, митрополитом Варшавським і Волинським, був рукоположений в сан дякона до Св.-Троїцької (тоді) церкви в таборі Каліш, де і перебуває без перерви по цей день.

Урочистість розпочалася молебном у Станичній церкві, який правив недавно рукоположений в сан священника до Станичної церкви пан-отець — Іван Величченко, б. старий козак Окремої Кінної дивізії, що те-ж скінчив Пастирські Курси в таборі Каліш. Пре-

красно співав мішаний хор під диригентурою пор. Процая. По закінченні молебна до салі Станічного Зібрання зійшлися представники парафіян, де-яких організацій, а тако-ж значна кількість старшин і козаків Станиці, щоби тут вітати ювілята. Зустрів диякона Буня теплим батьківським словом голова Парафіяльного Комітету генерал Базильський, який в подяку від парафіян поділив ювілятові ясу. Далі вітав його заступник голови Правління Станиці генерал Загородський, одмитивши вагу безкорисної служби диякона українській церкві на протязі 10 літ в сучасних умовах фізичних і моральних терпінь. Після нього заступник командира 3 Залізної див., до складу якої і на сьогодні належить ювілят, зачитав привітання дияконові від старшин і козаків дивізії, в якому констатував, що хрест і меч — то наша зброя в сучасну епоху в боротьбі за українську правду. Далі вітали ювілята: голова Т-ва «Самопоміч», голова філії У. Ц. К. у м. Каліші, представник од філії У. Ц. К. в Щипьорно, представники од дивізій та інші. По закінченні цього, всіх представників, а тако-ж присутній генералітет було запрошено на шклянку чаю. Тут ювілят одержав надіслану од настоятеля православної церкви у м. Каліші (б. священника Запорізької див.), а тако-ж від парафіян тої церкви ікону і привітання. На цьому обходженні ювілею й закінчилося.

Зрештою, Організаційному Комітетові по влаштуванні цього ювілею, на чолі з адм. підполк. М. Деркачем, належить повна подяка за клопоти і працю по переведенні цього скромного, але необхідного, в цілях моральної підтримки наших непомітних труженників, ювілею.

П а р а ф і я н и н .

— Дитяча ялинка у Варшаві. І в цьому році як і рік річно, влаштував Союз Українок-Емігранток у Польщі традиційну ялинку для дітей української еміграції, що осіла у Варшаві.

Вже з 4-ої години стали мами

приводити свою дівчороу. Досить просторо саля Товариства Учителів середніх і вищих шкіл що-дали, то більш і більш залюднювала-ся як дівчороу, так і дорослими.

О год. 5-ій було запалено велику під саму стелю ялинку. Хоч бідно прибрана, але все-ж у сльві вогнів гарно виглядала ялинка в українських національних прапорцях. Керівничка культурно-освітнього відділу Союзу Українок Емігранток пані Катерина Чайківська зараз по запалені ялинки зайнялася дітьми. Від старших, як Гоґусь Шевченко, до найменших — декламували вони ріжні вірші, співали хором українські пісні, танцювали українські національні танці в гарних українських національних убраннях. Найбільш зворушуючим і захоплюючим був момент, коли, на зміну, три пари дівчаток — Жєня Садовська і Галка Змієнко, Жєня Косоноцька і Люся Смирницька — в гарних українських убраннях майстерно виконали ряд українських танців. Мило було дивитися на цих дітей і переноситися думками на далеку Україну. Зібрані все викликали танцюристок, які зібрали цілком заслужені гучні оплески.

Пізніше кілька пань бавилися з дітьми, водили хороводи й т. д. По забавах дітям було предложено вечерю, а дід-мороз (незмінний для цієї ролі п. Косоноцький) роздав дітям дарунки, які, «привіз оше но тільки з самої України».

По скінченні дитячої частини вечера, десь годині по 10-ій, зачалася забава для дорослих, що в доброму настрої протяглася далеко за північ.

Під час забав у сусідньому салоні, Міжорганізаційним Комітетом Допомоги Безробітнім, на чолі з головою його панією М. Лівницькою, влаштовано було лотерею, що притягла до себе увагу чималої кількості зібраних гостей, які протягом короткого часу розкупили всі білети, уносячи з собою самі ріжноманітні виграні речі, а між ними прекрасну українську вишівану жіночу сорочку і невеличкий гарненький нікльовий самовар.

— Ялинка в Івацевічському відділі УЦК. 8 січня с. р., на другий день Різдяних свят, в «Хаті Козака» в Івацевичах було влаштовано ялинку для українських дітей. Присутніх дітей членів відділу було 23 та значна кількість дітей не членів.

На початку членами відділу, під керуванням п. Іларіона Сухина, було заспівано низку різдяних колядок, а потім до «Хати Козака» прийшов дід-мороз, загримований старший учень, з подарунками. Дід-мороз пояснив дітям значіння традиційної ялинки, як повинні діти відноситися до своїх батьків, до св. церкви і взагалі до старших людей. Потім під керуванням діда-мороза діти заспівали національний гімн «Ще не вмерла Україна» та виголошували українські вірші, після чого їй отримували подарунки. Залишено було подарунки й для тих дітей членів відділу, які не могли прийти на ялинку. А далі як дітей, так і дорослих було запрошено на шклянку чаю.

Вечір пройшов дуже гарно й цікаво, і надовго зостанеться в пам'яті у дітей. З наступленням пізньої вечірньої пори, з великим жалем, що треба розходитися, вечір було закінчено.

Ялинку було влаштовано на засоби, зібрані між членами відділу. Разом з тим Управа відділу вважає своїм обов'язком принести щирі й сердечні подяки Союзові Українок-Емі гранток у Варшаві за надіслання матеріальної допомоги на ялинку. Дякує Управа відділу тако-ж пп. членам відділу, які мешкають по-за Івацевичами і прислали подарунки для дітей, як рівно-ж паніям і пп., які приймали участь у влаштуванні ялинки.

Гроші, зібрані для ялинки, не змарновано без користної цілі. Ужито їх не лише на влаштування ялинки, а тако-ж і для купівлі книжок для дітей на цілий рік.

Підполк. інж. Рибалко-Рибальченко повідомляє, що з 15 січня с. р. він мешкає в Познані, ul. Wały Wazów, No 24.

В Німеччині.

— Загальні збори Товариства для Плекання Української Науки й Культури в Берліні. 21 листопада минулого року відбулися чергові загальні збори Т-ва для Плекання Української Науки й Культури (Verein zur Foerderung der ukrainischen Wissenschaft und Kultur e. V. in Berlin), основним завданням якого є утримання Українського Наукового Інституту в Берліні.

На цих загальних зборах зложила Управа Т-ва, що являється рівночасно Кураторією Інституту, річне справоздання з діяльності за рік 1932, в якому Інститут, не зважаючи на тяжке матеріальне положення та майже повну відсутність грошових засобів, потрапив розвинути широкую наукову та культурно-інформативну діяльність.

Після прийняття звідомлення, рішено одноголосно вести далі Інститут, одначе, з огляду на матеріальну скруту, в обмеженому складі. Головою Кураторії вибрано знову Екск. міністра д-ра В. Тренера, а його заступником п. О. Скоророписа - Йолтуховського. На місце вибувших членів вибрано проф. унів. прелата д-ра Шрайбера і проф. д-ра З. Кузеля, директором Інституту затверджено проф. д-ра І. Мірчука. Дійсними членами іменовано професорів З. Кузеля і І. Мірчука. Справу поширення Кураторії новими німецькими та українськими членами передано Президії до полагодження.

— В Українському Науковій Інституті в Берліні 27 січня с. р. відбувся доклад українською мовою проф. Роберта Лісовського на тему «Мистецька творчість Петра Івановича Холодного».

В Югославії

— Зустріч Нового Року. Українська Громада в Білгороді впорядкувала 13-го січня с. р. урочисту зустріч Нового Року.

ку, на яку зібралося багато українців, сербів та козаків. Салю було вдекоровано жовто-блакитними прапорцями та стрічками, а на чільному місці на синьому щиті видівся мистецьки зроблений золотий тризуб.

У виконанні невеликого, але цікавого програму взяли участь: пані М. Колесникова та п. п. І. Удовиський, К. Цвітанович, І. Новицький та оркестра під орудою п. Й. Прокопюка. У веселому товариському настрої хутко минав час, а коли наступила дванадцята година, голова Громади п. О. Зіверт у палкій промові вітав присутніх з Новим Роком і нагадав про наші національні обов'язки, про які ми ніколи не повинні забувати, а п. Цвітанович у своїх високо-патріотичних віршах дав відчуття, що ми дійсно кожної хвилини і при кожній нагоді мусимо пам'ятати про нашу незакінчену боротьбу.

Радісно було бачити і чути, як старий полковник-поет кремезної запорізької статури, кінчаючи свій вірш, прохає всіх присутніх встати і тричі прокричати «Слава Україні!» Прохає... Але це прохання було наказом, строгим і рішучим, який повинен виконати і той, хто, може, не хотів би цього зробити.

З бадьорим настроєм і вірою в конечну перемогу зустріла Білгородська Громада Новий Рік.

В Болгарії

— Загальні збори Українського Товариства «Тарас Шевченко» у Варні відбулися в неділю, 1 січня с. р. Голова Т-ва інж. М. Крижанівський урочисто відкрив збори, вітаючи присутніх з Новим Роком та висловлюючи побажання, щоб у новому році поширилася праця товариства на користь національній справі та на славу Україні. У відповідь на це по салі залунало «Слава Україні!»

Далі п. голова запропонував ушанувати пам'ять патрона Т-ва — Т. Шевченка — співом «Заповіту», який і виконали всі при-

сутні разом при піднесеному настрої. Потім збори вшанували вставанням пам'ять члена Т-ва небіжчика полк. П. Пелехи і заспівали йому «Вічну пам'ять».

У діловій частині засідання було зачитано доклади Ради, Фінансової та Ревізійної комісії, а також-ж проєкт бюджету Т-ва на біжучий рік. Ревізійна Комісія підкреслила добре поставлену відвітність в Раді Т-ва і запропонувала висловити Раді подяку за переведену працю в минулому році.

Після вирішення де-яких питань принципового характеру та біжучих справ збори приступили до вибору нової Ради. На голову Т-ва обрано інж. М. Крижанівського, на заступника голови — п. Г. Бондаря, на секретаря — п. В. Коваленка, на скарбника — п. Й. Борисевича, на радника — п. Г. Горбатенка.

Збори закінчилися співом «Зібралися всі бурлаки» та «Ще не вмерла Україна».

— Ялинка в Українській Громаді в Пловдиві. На перший день Різдвяних свят о 6 год. вечера, в помешканні Української Громади в Пловдиві, зібралися всі громадяне з своїми дітками, прийшло також багато болгар та троє донських козаків, із своїми дружинами та дітьми.

Свято почалося співом різдвяних колядок, після чого діти весело танцювали навколо ялинки й весело співали, як пташенята. До дитячого хороводу приєдналися й старші, які, забувши про свої турботи, приспівували своїм діткам у хороводі.

О год. 9-ій почалися дитячі декламації та співи, після чого роздавалися дітям подарунки по номерах, які виймала з шапки найменша дитина. Де-які маленькі діточки, бачучи, що иншим вже дали подарунки, почали були плакати. Але як прийшла черга на них, то тим більше раділи з подарунків.

Потім всі присутні були запрошені до спільної вечері, перед якою голова Громади прочитав привітання, які Громада одержала

ла з багатьох місць. По зачитанні привітань всі разом заспівали «Ще не вмерла Україна», а голова Громади в короткій промові привітав присутніх із святами та запросив до вечері. Підчас вечері співали українські пісні, а після вечері тако-ж співали та танцювали аж до 2-ої години вночі.

К. Л.

В Бельгії.

— 22 січня в Брюсселі. Т-во «Незалежна Україна» відсвяткувало національне свято на своїх урочистих зборах. П. Я. Олексюк, голова Т-ва, прочитав добрий і змістовний доклад, в якому схарактеризував значіння дня 22 січня, боротьбу нашого народу за самостійність в минулому і сучасному і закінчив закликком бути готовими до дальших подій.

Взяли тако-ж слово п. І. Косець, який говорив про значіння нашого національного свята і боротьбу України за державність, та п. Г. Осьмачко, який виступив з короткою, але палкою патріотичною промовою.

— На «Український Дім» у Празі до цього часу склали в Бельгії: Т-во «Неза-

лежна Україна» — 100 фр.; представництво Гол. Емігр. Ради — 100 фр.; Демократична Громада Укр. Емігрантів — 30 фр.; Ж. і Ю. Яковлеви — 240 фр.; Я. Олексюк — 25 фр.; І. Косець — 20 фр.

Пожерти проситись надіслати на поштовеkonto Музею Української Визвольної Боротьби в Празі — 80.940, або його уповноваженому в Бельгії — G. Yakovliv, Jambes, пошт. к. 23.4465.

«Прометей» на Далекому Сході.

12 листопада мин. р. в Харбині було відчинено клуб «Прометею». На відкритті було багато українців, поляків, ірुзин і татар. Вечір пройшов дуже добре. Було зачитано декларації президії клубу та вислухано лекцію пані Пельц на тему «Польща та визвольний рух XIX століття», як рівно-ж доклад п. Кердія «Ірुзинська література XIX віку».

На чолі клубу «Прометею» стоять: голова — п. Світ, секретар — п. Пославський, тов. голови — пані Пельц, п. Кердія, Абрам Хусейн Кулієв (Азербайджан), скарбник — п. Ахледіані, господарь — п. Блетель.

Нові книжки й журнали.

— **Є. Чикаленко.** «Уривок з моїх спогадів за 1917 рік». Видання Фонду ім. Є. Чикаленка при Укр. Академічному Комітеті. Прага. 1932. Як все, що писав покійний Єв. Чикаленко, і цей «уривок» блищить ясністю думки, певністю поглядів, істотним гумором і урівноваженістю, секрет яких знав лише він. Через те читається цей уривок одним захватом і залишає по собі таке вражіння, якого не годні викликати і дуже товсті спогади, яких уже з'явилося чимало. Цей маленький твір завершує реноме Єв. Чикаленка, як філософа українського національного руху.

— **Рідна Мова**, ч. I. Варшава. Під ред. проф. І. Огієнка. Місячник. Вельми користний, акуратно виданий журнал, що є разом і катедрою по вивченню мови, і ареною для боротьби за грамотність. Можна тільки побажати, щоби наше громадянство підтримало добру ініціативу.

— **Записки Чина Св. Василя Великого.** Том IV, вип. I-2. Жовка. Містить вельми цікавий «вступ до історії церкви на Україні» Ст. Томашівського та інші матеріяли церковної історії.

— **Дзвони**, — ч. 11, 1932. Містить прекрасну, убийчу поезію під назвою «П'ятилітка».

— Дзвони, грудень, 1932. Звертає увагу поезія Уляни Кравченкової «Надії свято».

— Вістник, січень 1933. Річник 1, книга I. Місячник літератури, мистецтва, науки й гром. життя. Львів. Виходить замість припиненого в 1932 році Літературно-Наукового Вістника.

— Supplément du Bulletin No IV (juillet-septembre 1932). XVI-me Assemblée Plénière 1932 à Paris. Union Internationale des Associations pour la S. d. N. Подає детальні відомості про перебіг конгресу в Парижі, на якому виступали і представники Українського Товариства для Ліги Націй. Ці українські виступи відмічено у відповідних місцях.

— СІЛАСС, No 15, 15. XII. 1932. Присвячено «Руїні і рабству селян в СССР».

— Р о м é т h é е, ч. 73, грудень 1932. Дає інтересну статтю про останні пакти з совітами, статтю «Чорне море» й т. ин.

Зміст.

Париж, неділя, 5 лютого 1933 року — ст. 1. Р. Смалъ-Стоцький й Гергарт Гавитман — ст. 2. 4-ий з'їзд Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції (закінчення) — ст. 5. І. Липовецький. П'ятий з'їзд членів Спілки Інженерів та Техників Українців-Емігрантів у Польщі — ст. 13. O b s e r v a t o r. З міжнароднього життя — ст. 16. Хроніка. З життя української еміграції: у Франції — ст. 19. У Польщі — ст. 24. У Німеччині — ст. 28. В Югославії — ст. 28. У Болгарії — ст. 29. У Бельгії — ст. 30.

Трагедія продовжується

Не встиг замерзнути Дністро, як полилася нова хвиля біженців з України. За кілька перших днів прибуло більше сотні втікачів.

Морозу вони чекали, як свого порятунку.

Почали тікати вже тоді, коли ще лід був тонкий. Чимало провалилося і потопилося.

Тонучи в холодну зімову й темну ніч, люде боялися кричати, щоби не накликали біди на тих, які повернулися назад, сподіваючися врятуватися.

Де-кому дійсно пощастило добратися до румунського берега.

А коли лід став міцнішим, почали йти десятками.

Всі вони обірвані, майже голі, виснажені, голодні.

За нами, кажуть вони, прийдуть тисячі.

Нам немає куди дітися. У нас нічого не залишилося, крім гарячого бажання жити й надії врятувати своє життя й життя наших дітей за Дністром, у Румунії.

Український Комітет це передбачав. Він звернувся до Офісу Нансена дати безповоротну допомогу для рятунку голих і голодних втікачів з України.

Але з Офісу повідомили, що він не дає безповоротних допомог.

А хто й звідки може повернути гроші, які потрібні на винаймлення помешкання, на їжу, на паливо, на медикаменти, на білизну, на перевіз людей по залізницях (коли пощастить улаштувати кого-небудь на працю)?

Зверталися ми й до чужості нашого громадянства, яке, коли й не має великих достатків, то принаймні хоч має над головою дах і шматок хліба.

Не тільки ситий, але й напів-голодний може дати щось цілком голодному.

На жаль, на наші заклики відгукнулися лише окремі особи.

Передбачаючи нову трагедію, ми хотіли зарадити їй тоді, коли вона була ще тільки біля порога, хотіли приготуватися до неї.

Тепер ця трагедія вже в хаті.

І ми особливо гаряче просимо: Д о п о м о ж і т ь К о м і т е - т о в і в о р г а н і з а ц і ї н и м д о п о м о г и н о в и м в т і - к а ч а м з У к р а ї н и .

Наколи і на сей раз допомога не буде масовою, не буде негайною, то наші люде, що тікають, будуть відправлятися назад до совітів, Румунія безрадна сама нести весь тягар біженецького нещастя.

Просимо всі українські організації, а тако-ж і всіх чулих до лиха свого ближнього виявити максимум ініціативи і негайно-ж всюди. у всіх країнах, у всіх селах і містах позакладати спеціальні комітети для допомоги новим утікачам з України і знехтисся з нашим Комітетом.

Крім пожертв — одним з найбажаніших способом допомоги було би, щоби поважні та авторитетні організації зараз-же звернулися до урядів своїх держав, просячи їх дати змогу перевезти з Румунії певну кількість нових утікачів і примістити у себе на працю, чи заопікуватися ними при допомозі громадських та добродійних організацій і сил.

Лихо таке велике й таке очевидне, що не сміє бути байдужих.

Пожертви приймаються в Українському Комітеті в Румунії:

Comitetul Ucrainian. Strada Delea-Veche, 45. Bucarest IY. Romania, та в редакції «Тризуба».

Просимо всі українські газети і журнали передрукувати цю відозву, а ті організації та ініціативні гуртки, які заопікуються організацією допомоги, негайно подати свої адреси до відповідної преси та до Українського Допомогового Комітету в Румунії.

Український Громадсько-Допомоговий Комітет в Румунії.

ВІД СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ У ФРАНЦІЇ.

Бажаючи прийти на допомогу українському громадянству у Франції, Спілка Українських Інженерів утворила Б ю р о , яке приймає до виконання справи:

Механичні консультації, електричні установки, Т. С. Ф., виконання будівельних проєктів, декоративні, картографічні і фотографічні виконання, поради-консультації в галузях технологічних (хемічних), сільсько-господарських, виконання і консультації комерційного характеру і т. и.

В справах Бюро звертатися по адресі: Monsieur I. CHMEIJKUK ing. 58, rue Daguerre. Paris 14.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 86-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.